

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อชุมชนเข้มแข็ง
บ้านคลองน้ำลาด ตำบลนิคมพัฒนา
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

โดย

นายศรีวรรณ สอนดี และคณะ

สนับสนุนทุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานภาค

กรกฎาคม 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อชุมชนเข้มแข็ง บ้านคลองน้ำลาด
ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”

คณะผู้วิจัย

1. นายศรียรรณ	สอนดี	หัวหน้าโครงการ
2. นายประสิทธิ์	อินตานันท์	นักวิจัย
3. นายปา	อินตานันท์	นักวิจัย
4. นายสวาท	ตั้งอยู่	นักวิจัย
5. นางสุพิน	การเพียร	นักวิจัย
6. นายประพันธ์	อวดร่าง	นักวิจัย
7. นายแก้วมูล	งามสม	นักวิจัย
8. นายสวัสดิ์	จับไหว	นักวิจัย
9. นายสิงห์	อินตานันท์	นักวิจัย
10. นายยุทธ	มีชื่อ	นักวิจัย
11. นางสาวพิมพ์พร	ศักดิ์ล่อ	นักวิจัย
12. นายประดิษฐ์	งามสม	นักวิจัย
13. นายอรุณ	อวดร่าง	นักวิจัย
14. นายบุญปั้น	มีชื่อ	นักวิจัย
15. นายสายเพียบ	นาละออง	นักวิจัย
16. นายอินปั้น	งามสม	นักวิจัย
17. นายประเสริฐ	อินตานันท์	นักวิจัย
18. นายอุ้น	กาวีละนันท์	นักวิจัย
19. นายอินแก้ว	ประณีต	นักวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค
ชุด โครงการเศรษฐกิจชุมชน

คำนำ

ตามนโยบายและการพัฒนา ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา “ทรัพยากรมนุษย์” โดยมุ่งเน้นให้ “คนเป็นเป้าหมายของการพัฒนา” จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในเต็มศักยภาพ ให้คนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมาเน้นการส่งเสริม เน้นการช่วยเหลือ คือการให้จากข้างบนลงสู่ข้างล่าง ซึ่งการส่งเสริมหรือการให้บางอย่างไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับเพราะไม่ใช่ความเดือดร้อนหรือปัญหาชุมชน ขาดการให้ความสำคัญต่อการวิจัย และการพัฒนาเพื่อต่อยอดความรู้ หรือภูมิปัญญาของชุมชนที่มีอยู่แล้ว การถ่ายทอดเป็นการสื่อสารทางเดียว ขาดการมีส่วนร่วมในการคิด การวิเคราะห์ และการตัดสินใจ ขาดการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการวิจัย การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น

บ้านคลองน้ำลัด หมู่ที่ 5 ต.นิคมพัฒนา อ.เมือง จ.ลำปาง ได้รับทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาค ผ่านศูนย์ประสานงานวิจัยท้องถิ่น จ.ลำปาง ในเดือน ตุลาคม 2546 ชุมชนได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน จนทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกรับผิดชอบรักชุมชนของตนเอง เกิดแนวคิดร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยน พฤติกรรมจากเดิมที่ปล่อยให้ผู้นำ นำพัฒนาฝ่ายเดียว หรือต่างคน ต่างทำ ตัวใครตัวมัน หันมาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมแก้ไขปัญหาและหันมาร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม ช่วยเหลือจนเจอเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ ชุมชนเข้มแข็งได้ในระดับหนึ่ง สามารถพึ่งตนเองได้ในโอกาสต่อไป

ทีมวิจัยบ้านคลองน้ำลัด

กรกฎาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ 1 บทนำ	
• ความสำคัญของปัญหา	1
• คำถามวิจัย	4
• วัตถุประสงค์	4
ส่วนที่ ทบทวนวรรณกรรม	
• บทเรียนจากการตั้งกลุ่มอาชีพ	5
• การจัดการด้านอาชีพ	6
• ทบทวนบทเรียนการทำงานพัฒนาที่ผ่านมา	6
ส่วนที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
• การดำเนินงานระยะก่อนงานวิจัย	12
• การดำเนินงานระยะที่ 1	14
• การดำเนินงานระยะที่ 2	16
ส่วนที่ 4 ผลการวิจัย	
• ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม	18
• ข้อค้นพบใหม่ที่เกิดขึ้น	26
• คำถามที่ตั้งไว้ถูกคลี่คลายหรือไม่	27
ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ	
• ปัญหาอุปสรรค ในการทำงานวิจัยที่ผ่านมา	29
• ข้อเสนอแนะต่อการทำงานต่อ	30
• ข้อเสนอแนะของผู้ประสานวิจัย จ.ลำปาง	32
ภาคผนวก	34
• แผนผังบ้านคลองน้ำลาด ม. 5 ต.นิคมพัฒนา	
• ข้อบังคับกลุ่มร้านค้า	
• ภาพถ่ายกิจกรรม	
• ตัวอย่างบันทึกการประชุมเวทีชุมชน	
• สรุปเอกสารการเงินโครงการ	

ส่วนที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประวัติชุมชน

บ้านคลองน้ำลัด หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 เนื่องจากกรมชลประทานสร้างเขื่อนกิ่วลมขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2508 ทำให้น้ำเอ่อท่วมขึ้นเรื่อย ๆ จนท่วมบริเวณที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน บ้านสาหลวง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง กรมประชาสงเคราะห์จึงได้จัดสรรที่ดินชดใช้ให้ครัวเรือนละ 15 ไร่ แบ่งเป็นที่ทำกิน 13 ไร่ ให้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย 2 ไร่ ซึ่งที่ดินบริเวณที่จัดสรรให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติแม่ทรายคำ เป็นป่าเสื่อมโทรม สภาพเป็นป่าละเมาะ ที่ชาวบ้านเดิมบุกรุกเข้ามาแผ้วถางใช้เป็นที่ทำกิน พื้นที่ทั้งหมดในตำบลนิคมพัฒนา มีจำนวน 77.70 ตารางกิโลเมตร หรือ 48,562.50 ไร่ ก่อนที่ชาวบ้านจะอพยพมาอยู่นั้น มีหน่วยงานนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสงเคราะห์ ได้มาสร้างถนน ลูกรังเป็นจุด ๆ แล้วเชื่อมโยงติดต่อกัน จุดหนึ่งก็คือ หมู่บ้านหนึ่ง เรียกว่า เขต แต่ละเขตแบ่งเป็นช่วง ๆ ช่วงหมู่บ้าน ช่วงพื้นที่ทำกิน เรียกว่า แปลง ครัวเรือนหนึ่งก็จะได้ 2 แปลง คือ ที่อยู่อาศัยแปลงหนึ่ง ที่ทำกินอีกแปลงหนึ่ง ก่อนที่จะอพยพมาทางนิคมสร้างตนเอง จะแบ่งชาวบ้านเป็นชุด ๆ ชุดหนึ่ง ๆ ประมาณ 30 – 90 ครัวเรือน แล้วทางราชการก็จ่ายเงินค่าซื้อถอนบ้านเดิม เป็นค่าขนย้ายให้ครัวเรือนละประมาณหนึ่งหมื่นบาท พอมาถึงที่ที่จัดสรรให้ก็ต้องมาจับฉลากกันอีก ใครโชคดียก็ได้พื้นที่ราบเรียบสวยงาม ใครโชคร้ายก็ได้ควบกับร่องน้ำ ห้วย หนอง เนินดิน ลูกรัง แต่ทุกคนต้องมาแผ้วถางบุกเบิกเอาเอง ปลูกบ้านเอาเอง ในระยะแรก ๆ ลำบากมาก ไม่มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีอาหาร และอยู่ห่างไกลชุมชนและตลาด การเดินทางไปมาก็ไม่สะดวก

สำหรับบ้านคลองน้ำลัด มีจำนวนครัวเรือนมาตั้งครั้งแรก 34 ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด 800 ไร่ ทุกครัวเรือนต้องเป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองกิ่วลม นิคมสร้างตนเองกิ่วลม มีหมู่บ้านทั้งหมด 17 หมู่บ้าน เรียกว่า 17 เขต หมู่บ้านคลองน้ำลัด อยู่ในเขตที่ 5 เรียกว่า หมู่บ้านนิคมเขต 5 นิคมฯ ทั้งหมดตอนนั้นขึ้นอยู่กับตำบลทุ่งฝ่าย ซึ่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองลำปาง ไปตามถนนสายลำปาง – แจ้ห่ม 15 กิโลเมตร

การปกครองเมื่อเริ่มมาตั้งหมู่บ้านใหม่ มีการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน เรียกว่า หัวหน้าเขต ให้ทำหน้าที่คล้าย ๆ ผู้ใหญ่บ้านปัจจุบัน แต่ขึ้นกับนิคมฯ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2520 ทางราชการให้ตั้งเป็น หมู่บ้าน แต่ขึ้นอยู่ในความปกครองของหมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งฝ่าย ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้แยกเป็นตำบลนิคมพัฒนา หมู่บ้านนิคม เขต 5 จึงตั้งชื่อใหม่ ชื่อหมู่บ้านคลองน้ำลัด เพราะมีคลองชล

ประธานผ่าน (ลัด) กลางหมู่บ้าน เป็นหมู่ที่ 5 ของตำบลนิคมพัฒนา ตั้งแต่นั้นมา มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อ นายแก้ว ตามรูป คนที่ 2 ชื่อ นายประหมิง อินตานันท์ คนที่ 3 ชื่อ นายรัตน์ คิตคลอง คนปัจจุบันคือ ผู้ใหญ่ประสิทธิ์ อินตานันท์

เขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านโชคชัย หมู่ที่ 3
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ทุ่งนาของชาวบ้านแพะหนองแดง หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งฝาย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ถนนสายลำปาง – แจ้ห่ม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 4

การคมนาคม

มีถนนลาดยางเข้าในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง สะดวกสบาย มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน พร้อมทั้งมีไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟกิ่ง) ให้แสงสว่างตามท้องถนนอย่างทั่วถึงเช่นกัน

จำนวนประชากร

เมื่อปี พ.ศ. 2546 มีครัวเรือนทั้งหมด 57 ครัวเรือน มีประชากร 211 คน ปัจจุบันมี 70 ครัวเรือน มีประชากร 218 คน เป็นชาย 96 คน เป็นหญิง 122 คน พื้นความรู้ส่วนใหญ่จบเพียงชั้นประถมศึกษา คือ ป.4 หรือ ป.6 มีคนรุ่นใหม่ไปศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ปวช. , ปวส. ไม่กี่คน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก ได้แก่ การทำการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกถั่ว ปลูกผัก

อาชีพรอง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ โค สุกร ไก่ และงานรับจ้าง

สภาพทางสังคม

ในชุมชนหมู่บ้าน ไม่มีวัด ไม่มีโรงเรียน ไม่มีสถานอนามัย ไม่มีห้องสมุด ไม่มีศูนย์เด็กวัยก่อนเรียน ไม่มีร้านค้า เด็กต้องไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนห่างจากหมู่บ้านเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร

การทำกิจกรรมทางศาสนา ต้องไปทำบุญที่วัดนิคม เขต 3 หมู่ที่ 3 บ้านโชคชัย ซึ่งเป็นวัดที่บ้านหมู่ 3 - 4 - 5 ร่วมกันสร้างไว้ตั้งแต่เริ่มแรก

แต่ด้วยฐานเดิม ชาวบ้านมีความรัก มีความสามัคคีกันดี ซึ่งวัดจากการไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน ต่างคนต่างทำมาหากิน ไม่สนใจว่าใครจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ใครมีโอกาสดีก็ไป ใครไม่มีโอกาสก็แล้วไป การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นหน้าที่ของผู้นำ เมื่อผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมก็มาร่วมฟัง ผู้ใหญ่บ้านปิดประชุมก็เลิกกัน บางครั้งก็ต้องหนีประชุม เพราะรีบไปทำงานในทุ่งนา หรือทำงานที่อื่น บางทีก็ให้ผู้สูงอายุ หรือเด็กเข้าประชุมแทนเป็นแบบนี้มาโดยตลอด

ด้านการประกอบอาชีพ/ฐานะความเป็นอยู่

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เกษตรกรต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตีสี่ ตีห้า ไปขลุกอยู่ในท้องไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์และดูแลผลผลิตส่งบริษัท ทั้งวัน บางรายออกไปรับจ้างนอกบ้านกว่าจะกลับเข้าบ้านก็ 2 – 3 ทุ่ม ทำให้ไม่ค่อยมีเวลามานั่งคุยปรึกษาหารือกัน ไม่มีเวลามานั่งสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทั้งเรื่องครอบครัวและเรื่องของชุมชน

ถึงแม้ว่าคนในชุมชนจะทำงานประกอบอาชีพ จนไม่มีเวลาพักผ่อน ก็เชื่อว่าชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้น หนี้ช้ำยังต้องแบกภาระหนี้สินทับถมผูกพันหนักเข้าทุกที พื้นดินก็ปลูกพืช ช้ำแล้ว ช้ำอีก จนดินกระด้าง ดินเสีย ขาดอินทรีวัตถุ ก็ไม่มีใครคำนึง ทำแล้วได้ผลผลิตต่ำ ทำแล้วได้ผลผลิตคุณภาพต่ำ ขายไม่ได้ราคา ขาดทุนก็ต้องทนทำไปไม่แก้ไขอะไร

สภาพปัญหา

ปัญหาของบ้านคลองน้ำลัดที่เกิดขึ้นคือ ชุมชนไม่มีความเข้มแข็ง ชาวบ้านมีฐานะปานกลาง ยึดอาชีพทางการเกษตร ทำมาหากินชนิดต่างคนต่างทำ ตัวใครตัวมัน มาโดยตลอด ขาดการรวมกลุ่ม ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนในชุมชนขาดความรับผิดชอบต่อชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในด้านการพัฒนาชุมชน เนื่องจากเป็นความเคยชินจึงขาดความสนใจ ขาดความเอาใจใส่ต่อการพัฒนาชุมชน คนในชุมชนปล่อยให้เป็นที่ของผู้นำของชุมชนเหมือนที่ผ่านมา

หนึ่งในชุมชนบ้านคลองน้ำลัดขาดสถาบันหลักทางสังคม เช่น ไม่มีวัด ไม่มีโรงเรียน ไม่มีสถานเอนกมัย ไม่มีร้านค้าอะไรมา ก่อนเลย ไม่มีร้านค้าแม้แต่ของปัจเจกบุคคล ชาวบ้านต้องไปจับจ่ายหาซื้อของสิ่งจำเป็นจากร้านค้านอกชุมชน หรือหาซื้อจากรถยนต์เร่ขายสินค้าที่เข้ามาในชุมชน ทำให้เงินตราไหลออกนอกชุมชนทุกวัน การที่คนในชุมชนไม่ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเนื่องจากแต่ก่อน ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้นำในการจัดการเสียหมด ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในด้านความคิด ทุกอย่างเป็นการสั่งการไปเสียหมด ผู้นำจะพัฒนาอะไร ในด้านใด ไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น จึงเกิดปัญหา คือ ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ขาดความสามัคคี

บ้านคลองน้ำลัด ม.5 ตำบลนิคมพัฒนา เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อพูดคุยและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เช่น การรวมกลุ่มทำอาชีพ หรือโครงการต่าง ๆ ที่รัฐนำมาสนับสนุนให้เสริมสร้างการรวมกลุ่มมักจะไม่ได้ได้รับความสนใจร่วมมือเท่าที่ควรหรือตั้งกลุ่มขึ้นมาแล้วก็ล้มเหลว ยกเว้นกิจกรรมที่ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม เช่น กลุ่มเงินกองทุน กลุ่มกองทุนปยุ งบประมาณ ขาว กองทุนเงินล้าน กลุ่มเงินกองทุนแก้ไขปัญหาคความยากจน (กขคจ.) เป็นต้น ซึ่งการบริหารเงินกองทุนเหล่านี้ไม่มีปัญหา เพราะคณะกรรมการเข้มแข็ง สมาชิกผู้กู้ก็มีวินัย ถึงเวลาส่งคืนก็ตรงตามกำหนด แต่จะไปกู้กองทุนที่ไหนมาส่งคืนนั้นก็ป็นอีกเรื่องหนึ่ง จึงทำให้ทุกกองทุนไม่มีลูกหนี้ค้าง ไม่มีหนี้เสียแต่สมาชิกยังมียอดหนี้อยู่

ปัจจุบันหลังจากได้มีการพูดคุยเพื่อดำเนินการจัดตั้งร้านค้าชุมชนโดยให้ชุมชนทุกครัวเรือนเข้ามาเป็นสมาชิกโดยการลงหุ้น เพื่อสร้างความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร้านค้าชุมชนของตนเองให้เกิดความยั่งยืน หลังจากได้เสนอโครงการวิจัยต่อศูนย์ประสานงานวิจัย จ.ลำปาง แล้ว ได้ลงมือจัดตั้งร้านค้าชุมชนโดยการลงหุ้นของสมาชิกจำนวนหุ้นละ 10 บาท ไม่น้อยกว่า 10 หุ้น รวบรวมสมาชิกได้ 45 คน ระดมหุ้นได้ 900 หุ้น เป็นเงิน 9,000 บาท เพื่อใช้เป็นทุนการดำเนินงานจัดตั้งร้านค้าในระยะแรก และมีการสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ดังนั้นการจัดตั้งร้านค้าชุมชนของบ้านคลองน้ำลาดจึงถูกกำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของหลักคิด 2 ประการคือ 1) เพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค-บริโภคประจำวัน 2) เพื่อการเรียนรู้ของชุมชนผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน ซึ่งแนวคิดการจัดตั้งร้านค้าถูกตั้งคำถามภายในว่า “ทำไมในหมู่บ้านไม่มีร้านค้าที่เจริญก้าวหน้าถาวรเลย” เนื่องจากตั้งขึ้นก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ กลไกสำคัญของการจัดตั้งร้านค้ามี 2 ส่วน คือ ส่วนของการบริหารจัดการร้านค้าให้เป็นร้านค้าของคนในชุมชน และการนำเนื้อหาที่ได้มาพูดคุย วิเคราะห์ หาสาเหตุ ของปัญหา โดยใช้เวทีร้านค้าเป็นตัวเชื่อมความคิด เพราะเท่าที่ผ่านมาผลพวงจากการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมองภาพของการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นเรื่องของรัฐเป็นผู้ให้บริหารและจัดการชุมชนให้มีความร่วมมือ ทำให้ขาดการคิดรวมนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง จึงส่งผลต่อวิธีการจัดการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เกิดความล้มเหลว และไม่เชื่อมั่นว่าจะทำได้ ดังนั้นการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้จึงต้องสร้างสิ่งจูงใจให้ชาวบ้านได้เข้ามาทำงานร่วมกันและเห็นความสำคัญในการที่จะร่วมกันทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และทำให้เห็นเป็นรูปธรรมจากความเป็นจริงของชุมชนเอง

คำถามวิจัย

ทำอย่างไรจะให้ชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กลไกของร้านค้าเป็นตัวเชื่อมประสานความคิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค-บริโภคประจำวัน
2. เพื่อการเรียนรู้ของชุมชนผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน

ส่วนที่ 2

บททวนวรรณกรรม

บทเรียนจากการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

จากบทเรียนของชุมชนดำเนินงานพัฒนาพบว่า ทางหมู่บ้านเองเคยมีรูปแบบของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยการนำของนายศรีวรรณ สอนดี ซึ่งเคยจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวขึ้น โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมาให้เป็นทุนในการป้องกัน และรักษาโรคสัตว์ ขอยืมวัว พ่อ – แม่พันธุ์มาให้อ่านวน 41 ตัว (วัวพ่อพันธุ์ 1 ตัว แม่พันธุ์ 40 ตัว) ไม่ได้ผลต้องคืนวัวไปให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด แล้วกลุ่มก็สลายตัว เคยตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่โดยสภาตำบลให้งบประมาณมาช่วยเหลือ 14,000 บาท เพื่อซื้อพ่อแม่พันธุ์ไก่พื้นเมือง และยาป้องกันโรคไก่ แต่ก็ไม่ได้ผล เคยตั้งกลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหาร (ดองผักกาดเขียวปลี) ทางสหกรณ์การเกษตรมอบหม้อโอ่งมาให้ 20 ใบ ก็ไม่ได้ผล เคยตั้งกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า และกลุ่มเพาะเห็ดหลายชนิด โดยทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนสงครมาสอนฟรี ทั้งอุปกรณ์การสอนพร้อม แต่ก็ไม่ได้ผล เพราะชาวบ้านไม่มีความรับผิดชอบต่อกกลุ่ม ไม่ชอบทำกิจกรรมระบบกลุ่ม และไม่มีความสนใจที่จะปรับปรุงหรือพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน จึงเป็นบทเรียนที่ว่า การแก้ไขปัญหาของชุมชนแบบขอมาให้ ไม่ใช่วิธีแก้ไขที่ถูกต้อง เพราะชุมชนไม่มีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 สถาบันพัฒนาชนบทมูลนิธิหมู่บ้าน ได้นำกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การจัดทำแผนแม่บทชุมชน การจัดเก็บข้อมูล การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มาเผยแพร่ในเขตตำบลนิคมพัฒนาโดยมีนายศรีวรรณ สอนดี เข้าร่วมในทีมงานเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ด้วย เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน เมื่อมีการประชุมชาวบ้าน จึงได้มีการนำเอาเรื่องปากท้อง เรื่องการทำมาหากิน เข้าหารือในที่ประชุม โดยจุดประเด็นการค้นหาปัญหาความเดือดร้อน ค้นหาความต้องการของชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านตื่นตัว มาร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน แต่ก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

หลังจากนั้นได้มีความพยายามจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ไก่พื้นเมืองขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนเงินมาให้ 14,000 บาท แต่ชาวบ้านมีส่วนร่วมแบบเข้ามาของงบประมาณคือ พ่อไต่งบประมาณให้ไปซื้อพ่อ-แม่พันธุ์ไก่ ก็ไม่เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย กลุ่มก็เลยสลายตัว ต่อมาก็ได้ชักชวนชาวบ้านตั้งกลุ่มเลี้ยงโคบราห์มัน โดยสำนักงานปศุสัตว์ ให้การสนับสนุนโดยให้ยืมโคพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ ทั้งหมด 26 ตัว และนิคมฯ สนับสนุนเพิ่มอีก 15 ตัว ส่วนทางสำนักงานปศุสัตว์ให้ทุนมาเป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกันรักษาโรคสัตว์อีก 2,000 บาท ก็ไม่เป็นผล จนต้องคืน โคให้ปศุสัตว์จังหวัดไป กลุ่มก็สลายตัวอีก ไม่สามารถทำงานระบบกลุ่มได้

นอกจากนี้ยังเคยชักนำให้แม่บ้านตั้งกลุ่มผลิตปลาร้า, น้ำปลา เสนอไปทางสหกรณ์การเกษตร แม่บ้านก็รวมกลุ่มกันประมาณ 20 คน ทางสหกรณ์ฯ ได้นำหม้อโถงมามอบให้ สุดท้ายก็ได้นำหม้อโถงไป ตองผัก ตองผลไม้ที่บ้านของใครของมัน เสียหมด กลุ่มก็สลายตัวอีก

การจัดการด้านอาชีพ

สำหรับการประกอบอาชีพทางการเกษตรของเกษตรกรบ้านคลองน้ำลาดนั้น เมื่อก่อนเคยปลูก ไร่สำหรับบริโภคในครัวเรือน เช่น ปลูกข้าวเหนียว ปลูกผัก หากผลผลิตได้มากก็ขาย แต่การปลูกพืชซ้ำที่เดิมนาน ๆ ทำให้ดินสูญเสียธาตุอาหาร ผลผลิตตกต่ำ จึงหันมาใช้ปุ๋ยเคมี พอใช้ปุ๋ยนาน ๆ ดินก็เสีย กระด้าง แข็งเป็นกรด แผลงศัตรูพืชก็รบกวน และพึงสารเคมีเพื่อกำจัดแมลง พอใช้ยากำจัดแมลงนาน ๆ เข้า ก็ทำให้แมลงดื้อยาอีก เกษตรกรก็ต้องเพิ่มปุ๋ย เพิ่มยา เพิ่มต้นทุน เมื่อผลผลิตตกต่ำ ขายไม่ได้ราคาขาดทุน ชาวบ้านก็ได้รับความเดือดร้อน ต้องกู้หนี้ยืมสินมาลงทุน ชาวบ้านก็ต้องแบกภาระหนี้สินซ้ำหนักเข้าไปอีก

บททบทวนบทเรียนการทำงานพัฒนาที่ผ่านมา

จากบทเรียนที่ผ่านมาทำให้แกนนำหมู่บ้านนำโดย นายศรัทธา สอนดี ไปปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านที่เกิดขึ้น หลายครั้งหลายหนจนได้ข้อสรุปว่า การแก้ไขปัญหาของชาวบ้านนั้น ต้องให้ชาวบ้านช่วยแก้ไข ชาวบ้านต้องช่วยกันค้นหาปัญหา ค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง ค้นหาต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชนให้ได้ก่อน และจะนำปัญหาที่ได้ไปขอคำปรึกษา ผู้ประสานงาน สกว. ลำปาง และได้ประเด็นเพื่อนำกลับมาพูดคุยในเวทีประชาคมดังนี้

วันที่ 8 มกราคม 2545 นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้านได้นัดประชุมชาวบ้าน เมื่อเสร็จจากเรื่องแจ้งของทางราชการแล้ว ได้เปิดประเด็นโดยแกนนำถามที่ประชุมว่า ปัจจุบันชุมชนของเราเจริญดีแล้วหรือยัง

นายอินปัน งามสม พูดขึ้นว่า “เมื่อประชาชนไม่มีอาชีพที่มั่นคง ไม่มีรายได้ที่ดี จะเจริญได้อย่างไร?”

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า “แล้วจะให้ทำอย่างไร?”

นายศรีวรรณ สอนดี กล่าวเสริมว่า “จะขอทางราชการเหมือนอย่างก่อนก็คงไม่ได้ เพราะในชุมชนของเราตั้งกลุ่มไม่มั่นคง และไม่ถาวร ไม่ทำกันจริง ๆ จัง ๆ เดียวนี้ทางราชการจะสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มเท่านั้น และต้องเป็นกลุ่มที่มั่นคงด้วย”

นางจันทร์เพ็ญ ตั้งอยู่ ประธานกลุ่มแม่บ้าน พูดว่า “ชุมชนของเราตั้งกลุ่มจะให้ชาวบ้านมาร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มไม่ได้ คุณศรีวรรณ ก็เคยตั้งกลุ่มแล้ว เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ให้ครูทาง กศน. มาสอนฟรีถึงที่ก็แล้ว กลุ่มเพาะเห็ดก็ตั้ง ครูของ กศน. ก็มาสอนแล้ว แม้กระทั่งกลุ่มผักดอง แปรูปอาหารก็ตั้งแล้ว ไม่ได้ผล คนในชุมชนของเราก็ไม่เสียดสละ ไม่มีเวลาว่างเลย อ้างว่ามัวทำอะไรเป็นกลุ่มไม่ทันกิน”

นายบุญหลง ศักดิ์ลือ “ก็บอกว่าผมได้ติดต่อกับบริษัท จะมาส่งเสริม ปลูกพริก ปลูกแตง เพื่อขยายเมล็ดพันธุ์ คือ บริษัทจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์แห่งที่คัดแล้ว ในราคาที่แพง แต่ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของบริษัทอย่างเคร่งครัด และทางบริษัทจะส่งเสริมการปลูกบวบด้วย ชาวบ้านพากันสมัครเข้าเป็นสมาชิก และรับทำตามเงื่อนไขของบริษัททุกประการ แต่พอได้ผลผลิตแล้ว ชาวบ้านบางคนก็ดีบ้างไม่ดีบ้าง การปลูกพืชไว้บริโภคกลับผกผัน มาเป็นปลูกพืชเพื่อส่งขายให้บริษัท ชาวบ้านที่ทำแล้วไม่ได้ผลที่ดี ก็จะต้องแบกรับภาระหนี้สินเพิ่มเข้าไปอีก เพราะได้รับทุนจากบริษัทมา ทำก่อน เช่น เมล็ดพันธุ์ บวบ ยากำจัดแมลง ทางบริษัทจะหักคืนตอนขายผลผลิต แต่บางรายขายผลผลิตได้ไม่พอในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น ผักกาดเขียวปลี หรือผักกาดดอง ก็มีราคาดี ก.ก. ละ 5 ถึง 6 บาท มีพ่อค้ามารับซื้อ หรือเป็นนายหน้ามารับซื้อ ชาวบ้านก็พากันไปปลูก หวังจะได้รายได้ดี ตอนแรกก็ดีจริง ๆ พอตอนหลังราคตก ผู้ปลูกจำเป็นต้องขายถึง ก.ก. ละ 50 สตางค์ ได้รับความเดือดร้อนกันไปทั่ว”

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2546 ผู้ใหญ่บ้าน ได้เรียกประชุมประจำเดือนอีก พอผู้ใหญ่พูดเรื่องของทางราชการจบ นายศรีวรรณ ก็ถามที่ประชุมว่า “ตามที่เลือกให้ผมทำหน้าที่พัฒนาชุมชนนั้น มีความต้องการให้ผมทำอะไร หรือจะให้ผมแก้ไขปัญหอะไร”

นายประดิษฐ์ งามสม พูดว่า “น้ำบริโภคไม่สะอาด จะทำอย่างไร เพราะเครื่องกรองน้ำก็เป็นขนาดเล็ก กรองได้ช้า”

นายสวัสดิ์ จับไหว บอกว่า “คณะกรรมการ หมู่บ้านเราต้องช่วยกันดูแล ช่วยกันล้างเครื่องกรองบ่อย ๆ”

นายศรีวรรณ สอนดี ก็รับปากว่าจะทำโครงการเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขอปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

นายปา อินตานันท์ บอกว่า “น้ำที่นำมาบริโภคนั้น ไม่ปลอดภัยจากสารพิษ เพราะมันเป็นน้ำจากคลองขอย ชลประทาน ซึ่งน้ำในคลองชลประทานนั้น ปนเปื้อนด้วยสารพิษ”

นายศรีวรรณ สอนดี ก็รับปากว่า จะติดต่อหน่วยงาน หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ขอชุดเจาะบ่อบาดาลต่อไป

การพูดคุยก็มีไม่กี่คน ส่วนมากก็เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนชาวบ้านไม่ค่อยสนใจ ไม่ค่อยเสนอแนะหรือซักถามอะไร จึงไม่เกิดการมีส่วนร่วม ไม่เกิดแนวคิดใหม่ ๆ

วันที่ 1 มีนาคม 2546 ผู้ใหญ่บ้านนัดประชุมชาวบ้านเป็นการประชุมประจำเดือน หลังจากผู้ใหญ่บ้านแจ้งของทางราชการให้ชาวบ้านทราบแล้ว นายศรีวรรณ สอนดี จึงเปลี่ยนประเด็นการพูดคุยว่า “เอาละวันนี้เราจะไม่ถือว่าเป็นการประชุม เพื่อชี้แจงให้ทราบหรือการสั่งการอะไร เรามาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เราจะไม่นิยามให้ผู้มาพูดคุยอยู่แต่ฝ่ายเดียว ทุกคนมีสิทธิ์พูด มีสิทธิ์เสนอแนะ มีสิทธิ์ซักถาม ชุมชนของเรามีปัญหาอะไรบ้าง มีความต้องการอะไร อย่างไร ก็ขอให้พูดออกมาเมื่อก่อนอาจจะไม่มีโอกาสได้พูด ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ไม่มีโอกาสได้คัดค้าน ต่อไปนี้ขอให้ทุกคนใช้สิทธิ์ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกลัวอะไร ไม่ต้องกลัวผิด จะไม่มีใครผิด ใครถูก เรามาร่วมแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ผลสุดท้ายเราจะเอาข้อสรุปที่เราส่วนมากเห็นพ้องต้องกันแล้วเราจะเอาข้อสรุปร่วมกันนั้น มาเป็นแนวทาง มาเป็นหลักในการดำเนินงานแก้ไขปัญหา พัฒนาหมู่บ้านต่อไป”

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน พูดว่า “ต่อไปนี้เราจะไม่เอาผู้นำเป็นหลัก พวกเราทุกคนต้องมาหารือร่วมกันแก้ไขไปที่ละจุด ที่ละปัญหา เพื่อให้ชุมชนของเราเข้มแข็ง”

นายยุทธ มีชื่อ เริ่มต้นแลกเปลี่ยนว่า “ทุกคนจะมายึดอาชีพทางการเกษตรเหมือนกันย่อมไม่ได้ เพราะบางคนก็ไม่มีแรง สุขภาพไม่อำนวย อันนี้ก็เป็นปัญหา บางคนที่ยึดอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักพอผลผลิตตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ขาดทุน นี่ก็คือปัญหาเหมือนกัน รายได้ไม่ดี ฐานะก็ยากจน เราจะแก้ไขอย่างไร”

นายอินปัน งามสม เสนอว่า “การที่ในหมู่บ้านของเราไม่มีร้านค้า ทุกคนต้องไปซื้อสินค้าจากที่อื่น นี่ไม่ใช่ปัญหาหรือ ? มันก็เป็นปัญหาเหมือนกัน”

นายศรีวรรณ สอนดี พูดว่า “นี่แหละที่เราว่า พี่รู้สอง น้องรู้หนึ่ง พี่รู้พี่บอก น้องรู้น้องกล่าว มันจะเป็นการค้นหาปัญหา แล้วนำปัญหามาต่าง ๆ มาวิเคราะห์กันแล้วช่วยกันหาแนวทางแก้ไข หากเราไม่ช่วยกันแก้ไข ปัญหาก็คงหมักหมมอยู่ในชุมชนของเรา ไม่มีวันสิ้นสุด”

วันที่ 21 เมษายน 2546 นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้านได้รับมอบหมายให้เป็นประธานประชาคมหมู่บ้าน ได้จัดเวทีประชาคมขึ้น โดยเปิดให้ทุกคนถกปัญหาแล้วหาข้อสรุป เพื่อทำกิจกรรมแก้ไขปัญหาร่วมกัน

นายอินปัน งามสม เริ่มต้นแลกเปลี่ยนว่า “ปัญหาเรื่องร้านค้าชุมชนนั้น คงจะสำคัญกว่า เพราะทุกวันนี้เงินในหมู่บ้านของเราไหลออกนอกชุมชนไปวันละมาก ๆ น่าเสียดาย”

นายอินแก้ว ประณีต บอกว่า “ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ ถูกกดราคา ก็เป็นปัญหาไม่น้อย เราควรแก้ไข”

นายประดิษฐ์ งามสม บอกว่า “น้ำที่เราดื่มทุกวันไม่สะอาด ไม่ปลอดภัย ก็เป็นปัญหา”

นายศรีวรรณ สอนดี ขอให้สรุปว่า “เราจะแก้ไขจุดไหนก่อน เสี่ยงส่วนใหญ่อยากให้ตั้งร้านค้าขึ้นในชุมชนอย่างยั่งยืนถาวร เพราะที่แล้งมาไม่ถาวร ไม่ยั่งยืน ตั้งมาแล้วก็เลิก ตั้งขึ้นแล้วก็หยุดขาย”

นายศรีวรรณ กับผู้ใหญ่ประสิทธิ์ เลยสรุปว่า “เรามาร่วมกันก่อตั้งร้านค้าชุมชนดีใหม่ ให้ทุกครัวเรือนมาร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน บริหารงานร่วมกันเป็นร้านค้าของหมู่บ้าน เป็นร้านค้าของส่วนรวม พอสิ้นปีเราเอากำไรมาเฉลี่ยคืนแก่ผู้ถือหุ้น และผู้ที่ซื้อสินค้าจากร้าน”

นางจันทร์เพ็ญ ถามว่า “จะให้ใครเป็นผู้รับหน้าที่ขาย หรือจะจ้างคนขาย ผู้ใหญ่ประสิทธิ์บอกว่า เรามาร่วมกันก่อน แล้วค่อยมาร่วมกันพิจารณาคราวต่อไป”

นายศรีวรรณ กล่าวเสริมว่า “ที่เราจะร่วมกันแก้ไข มันต้องเป็นปัญหาของหมู่บ้านจริง ๆ เราต้องค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วย แล้วเราจะพร้อมใจกัน ร่วมใจกันจริง ๆ ใหม่ เพราะเราตั้งร้านค้าชุมชน หากเราไม่ช่วยกันจริง ๆ มันก็จะเจ๊งอีกเหมือนกับที่เขาตั้งขึ้นมาแล้วนั้น เราเคยซื้อของจากที่อื่นแพง เรามาร่วมกันจริง ๆ ก็คงจะแก้ไขปัญหาได้ มันอยู่ที่พวกเรา”

วันที่ 16 พฤษภาคม 2546 ได้จัดเวทีประชาคมอีกครั้งหนึ่ง เป็นการพูดคุยกันแบบกันเอง ไม่เครียด ใช้แบบมาเล่าทุกข์เล่าสุขให้กันและกันฟัง เป็นการระบายความในใจ บางคนก็บ่นว่าไหนจะเหนื่อยจากการทำงานมาแล้ว ต้องมาประชุมอีก บ้างก็บ่นว่า ปวดหลัง ปวดเอว เพราะเร่งทำงาน เช่น เร่งใส่ปุ๋ย เร่งพ่นยา ไม่เร่งก็ไม่ได้ ไม่ทันเวลา ไม่ทันแมลงรบกวน บางคนก็บ่นปวดท้องโรคกระเพาะ เพราะกินข้าวผิดเวลา หลับนอนไม่เต็มอิ่ม เครียดกับงานมากไป เพราะตอนทำ ทำเต็มที่ ตอนขาย ขายไม่ได้ราคา ขาดทุน เดือดร้อนอีก

นายศรีวรรณ กล่าวว่า “นั่นแหละคือสารพัดปัญหา หรือทุกข์ร้อยแปด แต่ก็ยังมีอีกทุกข์หนึ่ง เดือนที่แล้วพูดค้างไว้ คือทุกข์ซื้อของแพง ขายของถูก เราจะร่วมกันแก้ไข โดยการจัดตั้งร้านค้าชุมชน คือเราลงทุนร่วมทุนกันซื้อสินค้ามาขายเอง ขายให้พวกเราเอง ไม่ให้เงินรั่วไหลไปไหน เราร่วมกันซื้อราคาก็จะได้ลดลง เท่ากับเราได้ซื้อสินค้าในราคาที่ถูกลง พอสิ้นปีเรามีกำไรจากการขาย เราเอากำไรมาเฉลี่ยคืนให้กับผู้ซื้ออีก เป็นการคืนกำไรให้ผู้ซื้อ”

นายน้อย มีกำไร ถามว่า “ร้านค้าชุมชน มันจะแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างไร”

นายศรีวรรณ ตอบว่า “มันก็อยู่ที่สมาชิกหรือพวกเราเอง จะเอาร้านค้าชุมชนเป็นจุดรวมพลัง รวมน้ำใจ ให้มีอำนาจในการต่อรอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน”

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสหกรณ์ในระดับตำบล ชี้แจงว่า “หากเรา ร่วมกันซื้อ ร่วมกันขาย มันเป็นพลังอย่างหนึ่ง ทำให้เรามีความสามัคคี เอื้ออาทรกัน สามารถขับเคลื่อนไปแก้ไขปัญหาคืออื่น ๆ ได้ด้วย”

นายบุญหลง คักดีล่อ ถามว่า “ร้านค้าชุมชนจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร”

นายศรีวรรณ บอกว่า “ได้ตอบไปแล้ว เราต้องลองดู ไม่ลองไม่รู้ เราลองมาทำกันดีกว่า”

แล้ววันนั้นก็ได้ออสรูป คือ ตกลงให้ผู้สนใจมาสมัครและลงหุ้นกัน หุ้นละ 10 บาท ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 หุ้น คือ 100 บาท ได้สมาชิก 45 ราย ได้หุ้น 910 หุ้น เป็นเงิน 9,100 บาท แล้วตั้งคณะกรรมการร้านค้าขึ้นอีก 1 ชุด จำนวน 15 คน แล้วได้กำหนดวันซื้อสินค้ามาขาย คือ วันที่ 12 มิถุนายน 2546 โดยจะยึดเอาห้องเก็บของในศาลาเอนกประสงค์เป็นสถานที่ขายชั่วคราว ส่วนคณะกรรมการ 15 คน ที่ได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่

1. นายประสิทธิ์	อินตานันท์	เป็นประธาน
2. นายศรีวรรณ	สอนดี	เป็นรองประธาน
3. นายอินแก้ว	ประณีต	เป็นรองประธาน
4. นายสายเพียบ	นาละออง	เป็นเลขานุการ
5. นายแก้วมูล	งามสม	ผู้ช่วยเลขานุการ
6. นายบุญปั้น	มีชื่อ	เป็นเหรัญญิก
7. นายสวัสดิ์	จับไหว	ผู้ช่วยเหรัญญิก
8. นายวิวัฒน์	สอนดี	เป็นกรรมการ
9. นางจันทร์เพ็ญ	ตั้งอยู่	เป็นกรรมการ
10. นายประดิษฐ์	งามสม	เป็นกรรมการ
11. นางสมหวัง	สายโ๊ะะ	เป็นกรรมการ
12. นางสาวพิมพ์พร	คักดีล่อ	เป็นกรรมการ
13. นายสหัส	อรุณทิพย์	เป็นกรรมการ
14. นายยุทธ	มีชื่อ	เป็นกรรมการ
15. นางสุพิน	การเพียร	เป็นกรรมการ

โดยมอบให้คณะกรรมการทำการแทนกลุ่ม ลงลายมือชื่อในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแทนกลุ่ม มอบให้คณะกรรมการมีหน้าที่ร่างข้อบังคับกลุ่ม เสนอที่ประชุมเพื่อให้ความเห็นชอบถือใช้ พร้อมทั้งมอบหมายให้ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก มีอำนาจในการเบิกรับถอนเงิน แทนกลุ่มด้วย

นายศรีวรรณ สอนดี พูดว่า ตนเองได้ไปติดต่อกับศูนย์ประสานงานวิจัยจังหวัดลำปาง แล้วหลายครั้ง ทางศูนย์ประสานงานวิจัย (สกว.) ลำปาง บอกว่าให้ตั้งร้านค้าขึ้นมาก่อน เดียวนี้ก็ได้ตั้งแล้ว ผมกับทีมวิจัยที่ได้รวมตัวกัน เสนอเรื่องเป็นโครงการเข้าไปเสนอขอทุนนั้น มีจำนวน 19 คน ได้แก่

1. นายศรีวรรณ	สอนดี	หัวหน้าทีม
2. นายประสิทธิ์	อินตานันท์	ทีมวิจัย
3. นายอินแก้ว	ประณีต	ทีมวิจัย
4. นายสายเพียบ	นาละออง	ทีมวิจัย
5. นายแก้วมูล	งามสม	ทีมวิจัย
6. นายอินปั้น	งามสม	ทีมวิจัย
7. นายสวาท	ตั้งอยู่	ทีมวิจัย
8. นายสวัสดิ์	จับไหว	ทีมวิจัย
9. นายประพันธ์	อวดร่าง	ทีมวิจัย
10. นายอุ้น	กาวิละนันท์	ทีมวิจัย
11. นายประเสริฐ	อินตานันท์	ทีมวิจัย
12. นายยุทธ	มีชื่อ	ทีมวิจัย
13. นายปา	อินตานันท์	ทีมวิจัย
14. นายสิงห์	อินตานันท์	ทีมวิจัย
15. นางสุพิน	การเพียร	ทีมวิจัย
16. นางสาวพิมพ์พร	ศักดิ์ลอ	ทีมวิจัย
17. นายประดิษฐ์	งามสม	ทีมวิจัย
18. นายอรุณ	อวดร่าง	ทีมวิจัย
19. นายบุญปั้น	มีชื่อ	ทีมวิจัย

จากการทบทวนบทเรียนของชุมชนทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจที่จะเริ่มตั้งคำถามที่ชัดเจนขึ้นภายใต้การใช้ร้านค้าชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค-บริโภคประจำวัน และ เพื่อการเรียนรู้ของชุมชนผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน

ส่วนที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานระยะก่อนงานวิจัย

ก่อนเสนอโครงการวิจัย ทางชุมชนเคยจัดเวทีเสวนาจับเข่าคุยกันระดับผู้นำยุคใหม่หลายครั้งที่บ้านผู้ใหญ่บ้านบ้าง ศาลาประชาคมกลางหมู่บ้านบ้าง มีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน ประธาน อสม. ในหมู่บ้าน ประธานแม่บ้าน ประธานกลุ่ม กองทุนต่าง ๆ เป็นต้น ได้หารือกัน เพื่อค้นหาปัญหาของชุมชนเพื่อจะนำมาจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหาและร่วมกันพิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ จนได้ข้อสรุปว่า **ควรตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นสื่อ เป็นจุดรวมพลังในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และทำให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป**

การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านในรูปของการประชุมประจำเดือน ๆ ละ หนึ่งครั้งบ้าง สองครั้งบ้าง เพื่อปรึกษาหารือ สอบถามความต้องการของชาวบ้าน ใครคิดว่าชุมชนมีปัญหาอะไร มีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างไร โดยผู้นำ คือ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. จะเป็นผู้ดำเนินการ หากไม่มีใครเสนอข้อคิดเห็น ก็ได้นำปัญหาที่สรุปได้จากการเสวนาผู้นำ มานำเสนอ เพื่อหาแนวทางแก้ไข

จากการดำเนินการจัดเวทีทั้ง 2 อย่าง มาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเสนอโครงการ คือ พ.ศ. 2545 จนถึงสิ้นสุดโครงการ 31 กรกฎาคม 2547 เพื่อหล่อหลอมน้ำใจชาวบ้าน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากที่ทำอะไรเพื่อตัวใครตัวมัน มาให้เห็นความสำคัญต่อชุมชนส่วนรวม และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ว่า การแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นหน้าที่ของผู้นำนั้นให้ชาวบ้านได้รู้ ให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจใหม่ว่า ตัวเองมี ความสำคัญต่อชุมชน การแก้ไขปัญหาทุกอย่างทุกด้าน ชาวบ้านทุกคนต้องมีส่วนร่วม ทุกคนในชุมชน มีสิทธิ์พูด มีสิทธิ์ให้ข้อเสนอแนะ มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ไม่มีใครบังคับ ไม่มีคำว่า อิทธิพลข่มขู่ ทุกคนต้องกล้าพูด กล้าทำ

วันที่ 4 มิถุนายน 2546 ได้จัดเวทีเสวนาที่มวิจยร่วมกับชาวบ้าน โดยมีอาจารย์นพพร นิลณรงค์ ผู้ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง คุณภัทรา มาน้อย ผู้ช่วยผู้ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง จำสิบเอกชัย วงศ์ตระกูล และหนานชาญ อุทธิยะ ทีมวิจัยบ้านสามขามาร่วมเสวนาด้วย อาจารย์นพพรได้พูดคุยซักถามถึงสาเหตุของการตั้งร้านค้าชุมชน แม่จิ้น อินตานันท์ ตอบว่า “ก็มันบ่มีร้านค้า ซื้คร้านไปซื้อของไกล มันลำบาก ไปทำบุญที่วัดก็ไปไกล ละอ่อนไปโรงเรียนก็ไกล มันเป็นวิบาก” แม่จิ้น จ่มให้อาจารย์นพพรฟัง นายสิงห์ นาละออง ก็บอกว่า “อยากให้ตั้ง ตั้งเมินแล้ว

มีแต่รถเร่เอามาขายดึก ๆ “ พ่อป่า ก้อนทอง บอกว่า “เมื่อก่อนก็มีคนตั้งเหมือนกัน ร้านขายของชำ แต่ขายของแพง มันน่าจะอยู่รอดแต่กลับเจ๊งไปอีก ไม่รู้ว่าเพราะอะไร” นางสังวาลย์ อินตานันท์ ก็บอกว่า “น้องก็เลยตั้ง แต่สู้เขาแปะบ่อได้ เลยต้องหยุด” อาจารย์นพพร ถามว่า “เคยนั่งอุ้งกันไหม ว่า ทำไมถึงไม่มีร้านค้าในหมู่บ้าน” ชาวบ้านหลายคนบอกว่า “ไม่ค่อยได้คุยกัน เพราะไม่ค่อยมีเวลา ทุกคนต่างทำมาหากิน” นายป้า อินตานันท์ บอกว่า “เรื่องทุกอย่าง ในหมู่บ้าน จ้าใครอยู่แต่อยู่ไผ่ ไผ่ก็บ่อใครฟัง” นายอินปัน บอกว่า “อยู่ไปกลัวบ่อถูก มันดึก” (คือ พุดไปก็กลัวผิด พอพุดไปนี่อะไรไม่ออก) นายสิงห์ นาละออง บอกว่า “แต่ก่อนเขาบ่อใจหื้ออยู่” อาจารย์นพพร บอกว่า “ต่อไปนี่ทุกคนอยู่ได้ หมั่นจับเข้าคุยกัน จะได้รู้ปัญหาร่วมกัน หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน” จำชัย และหนานชาญ ได้ฝากข้อคิดและให้ข้อเสนอแนะหลายประเด็น เพราะเป็นห่วง กลัวร้านค้าตั้งขึ้นมาเจ๊งอีก

วันที่ 6 มิถุนายน 2546 ได้จัดตั้งเวทีเสวนาร่วมกันอีก ทั้งสมาชิก ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกร้านค้ากับทีมวิจัย กรรมการร้านค้าได้เสนอร่างข้อบังคับร้านค้า ให้สมาชิกพิจารณารับร่างข้อบังคับเพื่อถือใช้ โดยรายละเอียดอยู่ในข้อบังคับนั้นแล้ว ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามร่างข้อบังคับที่กรรมการเสนอ แล้วมีมติให้ประธานฯ เช่นประกาศใช้ และมอบหมายให้ นายศรีวรรณ สอนดี เป็นพนักงานขายชั่วคราวไปก่อน ทางกลุ่มจะคิดค่าตอบแทนให้ 30 เปอร์เซ็นต์ของกำไรที่เกิดขึ้น และมอบหมายให้นายศรีวรรณ สอนดี จัดทำโครงการไปขอรับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา เพื่อก่อสร้างอาคารร้านค้าชุมชน พร้อมทั้งได้ติดต่อขอทุนจากแหล่งเงินสนับสนุนพิเศษจากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับเงินมาก่อสร้างชุมชนประตูปากทางเข้าหมู่บ้านด้วย ผลปรากฏว่าได้รับการตอบรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่มีงบประมาณ ทางชุมชนจึงได้รับบริจาคมาคนละเล็กคนละน้อย จนสามารถสร้างชุมชนประตูเสร็จ ด้วยน้ำพักน้ำแรง การเสียสละของชาวบ้านช่วยกัน

นางสมหวัง สายโ๊ะ พุดขึ้นว่า หากเงินที่ สกว. ให้มาเราเอามาสมทบเป็นเงินทุนของร้านค้าชุมชนได้หรือไม่ นายศรีวรรณ หัวหน้าทีมวิจัย ตอบว่าไม่ได้ เงินของ สกว. ให้นำมาดำเนินกิจกรรมเชื่อมประสาน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้ เกิดความเข้าใจ มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีความเสียสละ เขาไม่ให้เอามาลงทุน เราใช้ได้แต่เพียงเป็นค่าอาหาร เมื่อเวลาเราจัดเวทีประชุมเสวนา เป็นค่ารถไปศึกษาดูงาน เป็นค่าเบี้ยเลี้ยงทีมวิจัยที่จำเป็นบางส่วน และเป็นค่าเอกสารด้วยเท่านั้น

นายอินปัน งามสม ถามว่าจะได้เมื่อไหร่จะได้รับอนุมัติ นายศรีวรรณ หัวหน้าทีมวิจัย ตอบว่า ในระยะนี้อยู่ในช่วงพัฒนาโครงการ จะได้รับอนุมัติหรือไม่ก็ยังไม่ทราบ และเสริมว่า ได้ทำหนังสือและโครงการเพื่อเสนอขอรับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล มาก่อสร้างอาคารร้านค้า แต่ต้องรอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาก่อน

วันที่ 24 กันยายน 2546 องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา ได้อนุมัติเงินมาให้เพื่อสร้างอาคารร้านค้า เป็นเงิน 60,000 บาท โดยกิจกรรม คือ ขอให้ชาวบ้าน หรือผู้เป็นสมาชิกช่วยในด้านแรงงาน เหมือนครั้งที่ทำกิจกรรมร่วมกันสร้างซุ้ม แต่การสร้างอาคารร้านค้า นั้น ต้องสร้างตามแบบแปลนที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดให้ ทีมวิจัยร่วมกันชี้แจงให้เข้าใจ เพื่อย้ำให้ชาวบ้านเข้าใจครั้งหนึ่งว่า เงินที่ สกว. ให้นั้น เราจะต้องใช้ตามแผนที่เราเสนอไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนเข้มแข็ง ไม่ใช่เพื่อเป็นทุนร้านค้า เงิน สกว. ให้นำมาดำเนินการเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนเงินของ อบต. นั้น เราได้มาแล้วเราต้องรีบสร้างให้อาคารร้านค้าเสร็จโดยเร็ว

การดำเนินงานระยะที่ 1

วันที่ 1 ตุลาคม 2546 ทางโครงการได้รับอนุมัติทุนสนับสนุนจาก สกว. ทั้งสิ้น 50,000 บาท ในระยะเวลาการดำเนินงาน 6 เดือน และได้เสนอแผนเพื่อดำเนินการดังนี้

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. จัดประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกผู้ถือหุ้นในการจัดตั้งร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลัด	● เพื่อค้นหาความจำเป็นของการจัดตั้งร้านค้าชุมชน ● เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง ประกอบการพิจารณาให้ได้ข้อบังคับที่เหมาะสม ● เพื่อค้นหาผู้ที่มีความเสียสละตั้งใจจริง และเฝ่พัฒนามาร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการร้านค้า ● เพื่อพิจารณาวางแผนดำเนินการในการจัดตั้งร้านค้าชุมชน	● สมาชิกผู้ถือหุ้นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็นในการจัดตั้งร้านค้าชุมชน ● สมาชิกผู้ถือหุ้นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการร้านค้าชุมชน ● สมาชิกผู้ถือหุ้นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น จิตสำนึกของผู้ร่วมงาน ● สมาชิกผู้ถือหุ้นเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น
2. จัดเวทีประชุมเสวนาคณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชน	● เพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน	● ปลุกจิตสำนึกให้กรรมการมีความตระหนักต่อหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิก ● กระตุ้นให้กรรมการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

	● เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในการตั้งร้านค้าและสินค้าที่จะนำมาจำหน่าย ● เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งในการบริหารจัดการร้านค้าเพื่อวางแผนดำเนินการขั้นต่อไป	เกี่ยวกับเทคนิคการบริหารจัดการในการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ● กรรมการได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลความต้องการของสมาชิกต่อสินค้าที่จะนำมาจำหน่าย
3. จัดประชุมเสวนาคณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชน	● เพื่อติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบเดือนที่ผ่านมา ศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ	● คณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ● คณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชนได้เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าหาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากการทำงานที่ผ่านมาแล้วนำมากำหนดแนวทางปรับปรุง แก้ไข
4. จัดประชุมเสวนาคณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชน	● เพื่อศึกษาเรียนรู้กำลังซื้อของสมาชิกและศึกษาความตั้งใจใฝ่ฝันของมวลสมาชิก และศึกษาแนวโน้มของผู้ที่ยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของร้านค้าชุมชนด้วย	● ได้เรียนรู้พฤติกรรมของมวลสมาชิกและผู้ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมว่ารู้สึกอย่างไร ● ได้รับทราบข้อมูลเพื่อรวบรวมไว้เสนอเสนอในที่ประชุมใหญ่ ● ได้แนวทางแก้ไขปัญหาย่างถูกต้อง
5. จัดประชุมใหญ่สมาชิกร้านค้าชุมชน	● เพื่อศึกษาเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร ● เพื่อวางแผนพัฒนาทั้งด้านคน สิ่งแวดล้อมและเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการร้านค้าชุมชน	● สมาชิกร้านค้าชุมชนได้เรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ผ่านมา ● ได้วางแผนแนวทางพัฒนาปรับปรุง แก้ไขปัญหา ● ได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ จากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6.ร่วมแลกเปลี่ยน กระบวนการวิจัย ทุกวันที่ 10 ของ ทุกเดือน	• เพื่อนำผลการทำกิจกรรม มารายงานต่อศูนย์ประสาน งานฯ (งานติดตาม) • เกิดการแลกเปลี่ยนประเด็น วิจัยกับทีมวิจัยอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อ กำหนดรูปแบบของกิจ กรรม - เกิดแนวคิด /เทคนิค/ กระบวนการต่อการเชื่อม ประสานกับภาคีอื่น ๆ	• นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยน ในที่ประชุม • ได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับรูป แบบ
--	---	---

การดำเนินงานระยะที่ 1 ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึง มกราคม 2547 รวม
ทั้งสิ้น 4 เดือน

การดำเนินงานระยะที่ 2

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ประชุมเสวนา ทีมวิจัยและคณะ กรรมการร้านค้า ชุมชน	- เพื่อวางแผนในการค้นหาผู้รู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และทรัพยากรท้องถิ่น - เพื่อนำมาประยุกต์ปรับใช้ในการเสริมสร้าง วิสาหกิจชุมชน - เพื่อให้คนในชุมชนมีธุรกิจ มีรายได้ มี งานทำ	- ได้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่จะเป็นครู เป็นแม่แบบในการสร้าง วิสาหกิจชุมชน - ได้เรียนรู้ทรัพยากรชุมชน เพื่อนำมาเสริมสร้างเป็น ธุรกิจหรือวิสาหกิจชุมชน
2. ประชุมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างสมาชิก ร้านค้าชุมชนและ กลุ่มผู้ที่ยังไม่ได้ เป็นสมาชิกร้านค้า	- เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสมาชิก ร้านค้าและกลุ่มผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกถึงผล ที่จะได้รับ	- เกิดการรวมกลุ่มธุรกิจหรือ วิสาหกิจชุมชนที่มีสมาชิก เป็นชาวบ้านคลองน้ำลัดและ บ้านใกล้เคียง - เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย ร้านค้าชุมชนกับธุรกิจชุมชน และวิสาหกิจชุมชน

3. ทบทวนวิจัยและ คณะกรรมการ ศึกษาดูงานด้าน การจัดการร้านค้า ชุมชน	- เพื่อศึกษาเรียนรู้ระบบการทำงานและการจัดการร้านค้าและนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน	- ได้แนวทางในการทำธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติและปรับใช้ได้ - เกิดแนวคิดและจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร้านค้าชุมชนของตนเอง
4. สรุปบทเรียน การวิจัยระยะที่ 2	- เพื่อนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกร้านค้าและคนในชุมชน - เพื่อหาแนวทางในการจัดการและขยายฐานธุรกิจร้านค้าชุมชน	- ได้แนวทางในการจัดการที่เป็นเหมือนธุรกิจที่จะต้องร่วมมือกันของคนในชุมชน - ได้ข้อมูลจากการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการจัดการร้านค้าและนำมาปรับปรุงได้

การดำเนินงานระยะที่ 2 ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึง กรกฎาคม 2547 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

รวมระยะเวลาในการดำเนินงานจนสิ้นสุดโครงการทั้งสิ้น 10 เดือน งบประมาณ 50,000 บาท

ส่วนที่ 4

ผลการวิจัย

ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม

จากรูปแบบที่ทีมวิจัยกำหนดขึ้นเป็นแผนการดำเนินงานทั้ง 2 ระยะ โดยการร่วมกันทบทวนบทเรียนการพัฒนาของชุมชนในอดีตผ่านเวทีพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอและบ่อยครั้ง ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นกิจกรรมหลักของงานวิจัยนี้ ทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจที่จะเริ่มตั้งคำถามที่ชัดเจนขึ้นภายใต้การใช้ร้านค้าชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค-บริโภคประจำวัน ผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน ดังนั้นสาระที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในเวทีพูดคุยกันจะประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- กิจกรรมระยะที่ 1 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกผู้ถือหุ้นในการจัดตั้งร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด

วันที่ 21 ตุลาคม 2546 ได้จัดเวทีประชาคมเสวนาขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นายศรีวรรณ สอนดี กล่าวว่า “เราไม่จำเป็นที่จะต้องพูดเรื่องร้านค้าชุมชนอย่างเดียว เราต้องช่วยกันคิด เพื่อแก้ไขปัญหาทุกด้านไม่ว่าการทำมาหากิน เรื่องปาก เรื่องท้อง ไม่ว่าเรื่องหนี้สิน ฐานะความเป็นอยู่ ไม่ว่าเรื่องน้ำ เรื่องไฟ อันไหนมันเป็นปัญหาถ่วง ความเจริญของชุมชนเรา ไม่ว่าเรื่องชื่อของแพ่ง ชายของถูก” นายประพันธ์ อวดร่าง ทีมวิจัยพูดว่า “การทำมาหากินทุกวันนี้มีติดเคืองมาก ทำการเกษตรก็ต้องใช้ความอดทนสูง ไม่อย่างนั้นไม่ได้ผล บางทีผลผลิตดี แต่ราคาตกต่ำอีก ต้นทุนสูง อะไร ๆ ก็แพง” นายบุญปั้น มีชื่อ ทีมวิจัยอีกคนหนึ่ง กล่าวว่า “อาชีพทางการเกษตรนั้น เช็ดแล้ว เลิกแล้ว ทำไปไม่คุ้มค่า เสียเวลา สูบไปทำงานโรงงานไม่ได้ สิ้นวิค (weeks) ก็ได้เงินตามค่าแรง ไม่ต้องลงทุน ลงแต่แรงอย่างเดียว” นายอ่อน กาวิละนันท์ ทีมวิจัยอีกคนหนึ่งก็บ่นว่าเหมือนกัน “อาชีพเกษตรกรรมเหนื่อยไม่ได้กินข้าวที่บ้านเลย ต้องตื่นออกไปแต่เช้า กลับเข้าบ้านก็พักผ่อนเอาสุขภาพ เสื่อมโทรมไปหมด ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร อาชีพอื่นก็ไม่มี”

วันที่ 25 ตุลาคม 2546 ทีมวิจัยได้จัดเวทีพูดคุยกันอีก เวทีนี้ได้พูดถึงแนวทางการดิ้งประเด็น ให้โครงการวิจัย บรรลุผลตามข้อสงสัยที่ว่า ตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้ร้านค้าชุมชนเป็นจุดเชื่อมประสานปัญหาจริง ๆ มันอยู่ที่คน คนในชุมชนไม่กล้าพูด ไม่ร่วมคิด ไม่ยอมแสดงออก ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้ได้ แต่ร้านค้าชุมชนก็ต้องอยู่รอด และเจริญก้าวหน้าไป

พร้อม ๆ กันด้วย นายปา อินตานันท์ ทิมวิชัย กล่าวว่า “การที่จะให้ร้านค้าชุมชนอยู่รอด ต้องมีสินค้ามาก ๆ มีกำไรเลี้ยงตัวได้ วิธีการขาย เทคนิคการบริการ เทคนิคการกำหนดราคาขาย ต้องช่วยกันคิด” นายบุญปั้น มีชื่อ ทิมวิชัย พูดว่า “พวกที่เขาไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก เขาคิดอย่างไรกันแน่ เราต้องพยายามเจาะหาสาเหตุดูให้แน่ชัด พูดให้เขาเข้าใจ” นายสายเพียบ นาละออง ทิมวิชัย อีกคนหนึ่ง กล่าวว่า “ผมคิด คิดได้ ทำก็ได้ แต่หากจะให้พูด ผมเป็นคนพูดไม่ค่อยเป็น จึงไม่อยากพูด” นายสวัสดิ์ จับไหว ทิมวิชัยอีกคนหนึ่งพูดว่า “ทำไม ? ชาวบ้านถึงไม่มีใครพูด ให้ทิมวิชัยพูดอยู่ฝ่ายเดียว เป็นเพราะอะไร” นายอรุณ อวดร่าง ทิมวิชัยพูดว่า “ผมเป็นคนจน ไม่มีเงินร่วมลงทุนร้านค้า มีรายได้น้อย แต่จะต้องส่งลูกเรียนหนังสือสองคน สำหรับคนเล็กหากจบชั้นประถมแล้ว คงจะให้บวชเณร อาศัยผ้าเหลืองเรียนทางธรรม เพราะไม่มีเงินส่ง แต่ผมสนใจงานวิชัย อยากรู้ อยากร่วมทำ จะมีปัญหาหรือไม่” นายศรีวรรณ สอนดี หัวหน้าที่มวิชัย บอกว่า “คงไม่มีปัญหา ขอให้สมัครใจ ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ เต็มใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ถึงเราไม่ได้เป็นสมาชิกร้านค้า เราก็สนับสนุนร้านค้าได้”

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ เสนอว่า “ทิมวิชัย เรามาแบ่งหน้าที่ให้รับผิดชอบกันคนละส่วน ดีไหม” ทุกคนเห็นด้วย จึงได้มอบหน้าที่ให้รับผิดชอบ ดูแลด้านการซื้อสินค้าเข้าร้านค้า จำนวน 8 คน ได้แก่

1. นายอินแก้ว	ประณีต
2. นางสุบิน	การเพียร
3. นายปา	อินตานันท์
4. นางจันทร์เพ็ญ	ตั้งอยู่
5. นายอุ้น	กาวิละนันท์
6. นายสายเพียบ	นาละออง
7. นางสาวพิมพ์พร	ศักดิ์ล่อ
8. นายอินปั้น	งามสม

และมอบหมายให้มีหน้าที่ในการตรวจนับสินค้า 9 คน ได้แก่

1. นายประติษฐ์	งามสม
2. นายสวัสดิ์	จับไหว
3. นายแก้วมูล	งามสม
4. นายยุทธ	มีชื่อ
5. นายบุญปั้น	มีชื่อ
6. นายอรุณ	อวดร่าง
7. นายสิงห์	อินตานันท์
8. นายประพันธ์	อวดร่าง
9. นายประเสริฐ	อินตานันท์

โดยมอบให้นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานร้านค้าชุมชน กับนายศรีวรรณ สอนดี หัวหน้าทีมวิจัยเป็นผู้ควบคุม ช่วยเหลือทั้งสองฝ่าย เมื่อมีกิจกรรมเกิดขึ้นแต่ละครั้ง นายศรีวรรณ พูดว่า “เราไม่ควรเน้นหนักเรื่องร้านค้าอย่างเดียว เราต้องช่วยกันเหลือวุด้านอื่น ๆ ด้วย ว่ามีปัญหาอะไรอีกไหม ถ้ามีจะแก้ไขกันอย่างไร” นายบุญปั้น มีชื่อ เสนอแนะว่า “ทีมวิจัย เราควรแบ่งให้รับผิดชอบ เพื่อชี้ให้ชาวบ้านเข้าใจ รายละเอียด 2 ครั้วเรือน โดยเน้นให้รับผิดชอบครั้วเรือนที่เป็นญาติ หรือที่สนิทกัน เพราะจะคุยกันได้ง่ายขึ้น”

วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ทีมวิจัย ได้จัดเวทีประชุมเสวนากันอีกครั้ง เพื่อพูดคุยทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา คืบหน้าไปมากน้อยแค่ไหน นายศรีวรรณ สอนดี พูดว่า “จากการสังเกตดูชาวบ้านหลายคน รวมถึงพวกเราทีมวิจัยหลายคน ช่วงพูดช่วงคุยมากขึ้น ชาวบ้านเป็นกันเองกับผู้นำมากขึ้น ไม่ค่อยเกรงใจจนเกินเหตุดังเช่นแต่ก่อน กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เข้าประชุมมากขึ้น แต่ทีมวิจัย เราก็ต้องพิจารณาดูว่า ชาวบ้านเข้าประชุมมาก เพราะได้เงินค่าอาหาร หรือมาเพราะเข้าใจในการมีส่วนร่วม ทีมวิจัยเราต้องพยายามค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งให้เจอ แล้วนำมาสรุปไว้เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขจุดอ่อนต่อไป” นายประสิทธิ์ อินตานันท์ กล่าวว่า “ตามที่พูดคุยเป็นรายคน นอกเวลาประชุม ได้รู้ว่าส่วนมากชาวบ้านเข้าใจในแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น โดยเขาบอกว่านี่แล้วแล้วแต่ผู้นำเหมือนดังแต่ก่อน จะพูดอะไรไปก็กลัวเสียหน้า เสียฟอร์ม จึงไม่อยากพูด ชาวบ้านมีจิตสำนึกที่ดีต่องานส่วนรวม มีจิตสำนึกที่จะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยหลายคนบอกว่า แต่ก่อนนั้น ไม่ใช่เห็นแก่ตัว เพราะมันเคยตัวใครตัวมันมาโดยตลอด เป็นความเคยชิน เพราะไม่ค่อยมีโอกาสดูพูดคุยกัน เมื่อถูกเรียกเข้าประชุม ก็เข้าฟัง ฟังแล้วก็จบ ไม่ได้ตั้งใจอะไร เพราะไม่เคยมีใครเสนอแนะอย่างนี้” นายบุญปั้น มีชื่อ ทีมวิจัย บอกว่า “เราตื่นแล้ว รู้แล้วว่ายุคนี้ สมัยนี้มันต้องเป็นอย่างนี้ เขาเรียกว่าบูรณาการ” นายสิงห์ อินตานันท์ ทีมวิจัยอีกคนหนึ่งพูดว่า “เป็นเมื่อก่อนใครแหลมไม่ได้ โดนขู่ ต้องฟังลูกเดียว” นายแก้วมา งามสม พูดว่า “อย่างผมเป็นประธาน อ.ส.ม. เขาจะไม่ถามเลยว่า อ.ส.ม. มีปัญหาอะไรไหม เขาจะพูดเองเสียหมด” (เขาหมายถึง ผู้นำชุดก่อน ๆ)

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2546 ได้จัดเวทีชาวบ้านขึ้นเพื่อปรึกษาหารือ ค้นหาปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นางจันทร์เพ็ญ ตั้งอยู่ ประธานแม่บ้านเปิดประเด็นเรื่อง “ความลำบากใจในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เพราะตั้งมาแล้ว ไม่ได้ผล ไม่ยั่งยืน ตั้งขึ้นมาแล้วก็ต้องเลิกกันไป เพราะทุกคนห่วงงานส่วนตัวมากเกินไป อีกอย่างหนึ่งก็จะไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของพืชที่ปลูก ต้องเร่งเวลาตามช่วงของมัน เช่น ช่วงไหนต้องใส่ปุ๋ย ช่วงไหนต้องผสมเกสร ช่วงไหนต้องพ่นยา หากเลยกำหนดพืชก็เสียหายอีก ก็เลยไม่รู้จะทำอย่างไร” นายประดิษฐ์ งามสม ทีมวิจัย พูดว่า “เรื่องน้ำดื่มก็สำคัญ มันดูไม่สะอาด จะแก้ไขอย่างไร มันเป็นน้ำคลอง ที่ส่งผ่านมาจากเขื่อนกิ่วลม เป็นระยะทางหลายร้อยเมตร เดี่ยวก็ซากสัตว์เล็ก สัตว์ปีกที่ตายลอยมา ชาวบ้านบางคนมักง่าย เสื้อผ้าที่ใส่ไปพ่นยา สารเคมีมา ก็นำมาซักล้างคลอง ล้างถึงพ่นยา ล้างผลผลิตที่ปนเปื้อนสารพิษในคลอง ล้างรด

บนคันคลอง น้ำไม่สะอาดนั้นนำมากรองใช้ดื่มทุกวัน เป็นอันตรายมาก จะทำอย่างไร" นายอินปัน งามสม และ นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ทีมวิจัย ช่วยกันพูดว่า "เมื่อมีงานศพเกิดขึ้นในหมู่บ้าน บางคนก็ไปนั่งดู นั่งคุยกัน ไม่ช่วยกันทำงาน ทำกิจกรรมอะไร มีเครื่องมือก็ไม่นำมาช่วยกัน ทำอะไรก็น่าจะช่วยกันคนละนิดคนละหน่อย เช่น ทำอาหาร กับข้าว สร้างบ้านจำลอง เพื่อถวายทาน ตามประเพณี ทางเดินที่ จัดโต๊ะ อย่างนี้ ต้องรอให้เสร็จก่อน ต่อไปจะต้องพูดคุยกัน" นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้านและเป็นทีมวิจัยคนหนึ่ง พูดว่า "เมื่อก่อนเวลามีงานศพ เจ้าภาพจะให้ชาวบ้านที่ช่วยงานนั้น เอาไม้ที่เราไปขอ อ.อ.ป. นำมาแปรรูปสร้างเป็นบ้านจำลองหลังเล็ก ๆ แล้วถวายทานพร้อมปราสาทที่ซื้อมาดัดแปลงใหม่ ชุมชนเรามี เมื่อก่อนใหญ่ ๆ เช่น งานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน พวกแม่บ้าน ต้องทำอาหาร กับข้าว กับพื้นดิน เมื่อเวลาฝนตก ก็ขึ้นและเราเอาเอาไม้มาสร้างเป็นเตียงสูงประมาณ 80 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 3 เมตร แล้วสร้างบ้านจำลองหลังเล็ก ๆ วางไว้บนเตียงให้เจ้าภาพไม่ดีหรือ ? คือผมเห็นเมื่อก่อนศพทุกครั้ง มุมหนึ่งในบริเวณวัด จะมีบ้านจำลองมาวางเพิ่ม ทุกครั้ง เห็นแล้วเหมือนหมู่บ้านผี ใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย หากมีงานศพ เราเอาไม้มาสร้างเตียง อย่างว่า เมื่อเสร็จงานแล้ว เราเอาเตียงไว้ในชุมชน เพื่อให้กลุ่มแม่บ้าน ใช้นั่งทำกับข้าวเลี้ยงแขกในงาน ต่าง ๆ ทุกคนเห็นด้วย"

วันที่ 8 ธันวาคม 2546 จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเสวนาพูดคุยกันอีกครั้งหนึ่ง ได้คุยกันหลายเรื่อง เรื่อง การบริหารจัดการเงินกองทุนในชุมชน นายบุญปัน มีชื่อ ทีมวิจัย "เสนอให้ปรับปรุงวิธีบริหารจัดการเงินกองทุนในชุมชนที่เคยปล่อยกู้สะเปะสะปะ ไม่มีหลักเกณฑ์ ใครใคร่กู้ก็กู้ ใครใคร่ส่งคืนก็ส่ง กู้ไปแล้วใครไม่ยอมส่ง ก็ไม่ส่ง ดิตค้างเป็นเวลา 2 ปี 5 ปี 10 ปี มันไม่ถูกต้อง" นายสายเพียบ นาละออง ทีมวิจัยอีกคนหนึ่งก็เสริมว่า "ดี เราเอามาปรับปรุงให้บริการสมาชิกอย่างมีระบบ ชัดเจน" นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ก็บอกว่า "เรื่องนี้ได้เสนอเข้าที่ประชุมแล้ว มีคนคัดค้าน มีคนไม่เห็นด้วย ก็เลยหยุดไป นำมาพูดใหม่ก็เป็นการดี" นายสิงห์ นาละออง ถามว่า "ของในร้านค้ามีจำนวนน้อย เนื่องจากเงินทุนเรามีน้อย เราไปยืมเงินที่ไหนมาเพิ่มอีกไม่มีหรือ ? หากจะขอเพิ่มหุ้น ชาวบ้านบางครอบครัวก็ชักหน้าไม่ถึงหลัง" นางศศิธร พันธุ์เสนา นักวิชาการตรวจบัญชีสหกรณ์ลำปาง ซึ่งเป็นคนในชุมชน เข้าร่วมเสวนาด้วย ได้เอ่ยถามชาวบ้านว่า "ได้ยินว่าทำอาชีพทางการเกษตรขาดทุนนั้น ชาวบ้านได้ จดบันทึกไว้หรือไม่ ว่าค่าใช้จ่าย ได้จ่ายค่าอะไร จำนวนเท่าไร หากจดไว้ เราจะได้รู้ต้นทุน มันสูงเพราะค่าอะไร อะไรที่ลดได้ก็ควรลด เช่น การใส่ปุ๋ยเคมีที่มีราคาสูง เราเลิกเสียหันมาใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ต้นทุนก็จะลดลง ดินก็จะมีคุณภาพด้วย"

นายศรีวรรณ สอนดี พูดว่า "การสร้างชุมประคูปากทางเข้าหมู่บ้านของเราก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว การสร้างอาคารร้านค้าก็เสร็จแล้วเช่นกัน จากการที่ชาวบ้านเสียสละมาช่วยกันด้านแรงงาน จึงมีเงินเหลือ อยู่บ้างเราจะทำบุญหรือไม่" นายประสิทธิ์ อินตานันท์ เสนอว่า "น่าจะทำบุญฉลองเสียหน่อย ใครจะว่าอย่างไร ชาวบ้านส่วนใหญ่ตอบรับว่าจะทำบุญฉลอง และเปิดอาคารใหม่วันนั้นเลย"

ชาวบ้านจึงหารือ ร่วมกันแล้วตกลงกำหนดเอาวันที่ 29 ธันวาคม 2546 เป็นวันทำบุญรวมกันทั้ง 2 อย่าง คือ อาการบ้านคำ และซุ่มประตู่”

วันที่ 23 ธันวาคม 2546 ทีมวิจัย จึงได้จัดเวทีเสวนาพูดคุยกัน ค้นหาผลของการทำวิจัยว่า ตั้งแต่ทำการวิจัยผ่านมากี่รอบครบระยะที่ 1 แล้ว เราได้อะไรจากงานวิจัยบ้าง ผลสรุปที่เห็นเป็นรูปธรรมก็คือ ชาวบ้านมีความรับผิดชอบต่อชุมชนดีขึ้น และเสียสละมากขึ้น ดูได้จากการเสียสละร่างกาย แรงใจช่วยกันสร้างซุ่มปากทางเข้า 1 หลัง และสร้างอาคารบ้านคำ 1 หลัง จนสำเร็จเรียบร้อย โดยไม่ได้จ่ายค่าแรงงานแม้แต่บาทเดียว อย่างที่ 2 ก็ได้ใจจากชาวบ้าน คือ ทุกคนมาช่วยงานด้วยใจ ไม่มีการบังคับไม่มีการเรียกร้อง แม้จะใช้เวลานานหลายวัน ก็ไม่ได้ยินใครบ่น และวันที่ทำบุญก็รู้สึกทุกคนรื่นเริง เบิกบาน แจ่มใส สดชื่น พอใจกับความสำเร็จที่ตนเองมีส่วนร่วม อย่างที่ 3 ก็ได้แนวร่วม คือ เมื่อมีการนัดประชุมจัดเวทีชาวบ้านมากันพร้อม และคุยกันฉันทน์พี่น้องถกเถียงกันด้วยเหตุผล หาข้อสรุปกันอย่างฉันทน์มิตร นับว่าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด ได้แนวร่วมอย่างเข้มแข็งพอสมควร ที่จะช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ต่อไป อย่างที่ 4 ก็ได้ความคิดสร้างสรรค์ จากการเปลี่ยนแปลง คือ เมื่อมีงานศพ ผู้มีฝีมือด้านช่างไม้ ได้ช่วยกันสร้างเตียงให้เจ้าภาพ ทำบุญถวายพระแทนบ้านจำลองหลังเดียว เมื่อทำพิธีถวายพระเสร็จ ก็ขอ (ปูจา) คือ ชื้อจากพระพอเป็นพิธี แล้วนำมาใช้ประโยชน์ที่บ้านได้แล้ว 6 หลัง หากนำไปวางเรียงกันแล้ว ได้พื้นที่ให้ แม่บ้านใช้ประโยชน์ได้กว้างพอสมควร นับว่าคุ้มค่าจากงานวิจัยทีเดียว

วันที่ 25 ธันวาคม 2546 ชาวบ้านจัดเวทีเสวนา ได้พูดคุยปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการเตรียมการฉลองซุ่มประตู่ และอาคารบ้านคำ แบ่งหน้าที่กันไปพิมพ์บัตร พิมพ์ซอง ไปนิมนต์พระสงฆ์ เตรียมเรื่องอาหารเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน ใครเป็นคนไปแจกบัตร แจกซอง ใครจะเป็นผู้ดูแลเรื่องเต็นท์ เรื่องโต๊ะ เก้าอี้ พูดกันอย่างอบอุ่นสนุกสนาน เป็นที่น่าพอใจ เพราะดูสีหน้า แววตาทุกคนแสดงถึงความรับผิดชอบ ห่วงใยและกระตือรือร้น ดูแล้วเหมือนทุกคนจะมีความสุข หายเหนื่อย

วันที่ 8 มกราคม 2547 ทีมวิจัยจัดเวทีเสวนา พูดคุยกันถึงเรื่องจะไปร่วมเวที วันที่ 10 ที่ สกว. ลำปาง เพราะทีมวิจัยติดภารกิจกันหมด ไม่สามารถจะไปร่วมได้ จึงมอบหมายให้ นายศรีวรรณ หัวหน้าทีมไปคนเดียว นายศรีวรรณ หัวหน้าทีมวิจัยบอกว่า การไปร่วมเสวนาวันที่ 10 ที่ สกว. ทุกครั้งได้ไป แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิจัยโครงการอื่น ๆ บางอย่างก็คล้ายโครงการของเรา ข้อมูลบางอย่างก็สามารถ นำมาปรับใช้ได้

วันที่ 26 มกราคม 2547 ชาวบ้านจัดเวทีเสวนาคุยกันถึงเรื่องการวิจัยผ่านมารอบระยะที่ 1 แล้ว และจะทำอะไรอีก หารือกันแล้วมอบให้ทีมวิจัยทำแผนไปเสนอที่ สกว. เพื่อเป็นแนวทางต่อไป สำหรับผลงานที่ผ่านมา ชุมชนบ้านคลองน้ำลาด ก็พอจะคุยเผยแพร่ได้ว่า ชาวบ้านเข้าใจเรื่องงานวิจัยดี และใช้เงินที่ สกว. ให้มานั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนจริง ๆ

วันที่ 28 มกราคม 2547 ทีมวิจัยได้หารือร่วมกันในการจัดทำแผนงาน งวดที่ 2 ว่าทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่ออะไร แล้วบันทึกในแผนส่งให้ สกว. ต่อไป

นายยุทธ มีชื่อ เสนอว่า “ตามที่ได้มอบหมายให้นายศรียรรณ สอนดี หัวหน้าทีมวิจัยเป็นพนักงานขายสินค้านั้นมีปัญหามาก เพราะนายศรียรรณ มีภาระเยอะมีงานที่ต้องรับผิดชอบหลายกระทรวง ทบวง กรม จะต้องไปประชุม ไปสัมมนา อบรม หรือติดต่อราชการบ่อย จึงไม่สะดวกในการเปิด – ปิดร้าน การบริการลูกค้าจึงลำบาก อยากให้ทีมช่วยกันพิจารณาแก้ไขปัญหานี้” นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ประธานกลุ่มร้านค้าบอกว่า “จะถ่ายโอนให้นางสังวาลย์ ก้อนทอง ไว้แล้วหากทีมวิจัยเห็นด้วยก็จะให้นางสังวาลย์ ก้อนทองมาเริ่มขายในเดือนกุมภาพันธ์นี้เลย แต่ทีมวิจัยจะต้องช่วยกันตรวจนับสินค้าเสียก่อน ดูว่ามีสินค้าคงเหลือเท่าไร มีเงินสดเท่าไร เรียบร้อยแล้วจึงจะถ่ายโอนให้นางสังวาลย์ มาขายต่อไป”

กิจกรรมวันต่อมา ทีมวิจัยช่วยกันตรวจนับสินค้า คัดยอดสินค้าคงเหลือ แล้วส่งมอบให้นางสังวาลย์ ขายตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547 โดยมอบหมายให้นายบุญปั้น มีชื่อ กับนายสายเพียบ นาละออง ดูแลเรื่องเงินสด ตรวจรับเงินสด เก็บรักษาเงินสดทุกวัน โดยให้นางสังวาลย์เก็บเงินสด ไว้ทอนตามสมควรเท่านั้น

- กิจกรรมระยะที่ 2 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลการจัดการร้านค้าชุมชนสู่ธุรกิจและวิสาหกิจชุมชนบ้านคลองน้ำลาด

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2547 ทีมวิจัยจัดเวทีเสวนา กับนายบุญปั้น มีชื่อ และนายสายเพียบ นาละออง แจ้งว่า นับตั้งแต่ นางสังวาลย์ มาเป็นพนักงานขาย ไม่ได้ตรวจรับเงินสดเลย เพราะนางสังวาลย์ ใช้เงินหมุนซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นทุกวัน และคิดว่าคงไม่มีปัญหาอะไร

ส่วนสมาชิกและลูกค้าภายนอกก็มาใช้บริการเป็นอย่างดี จึงอยากให้มีสินค้าจำนวนมากทุกอย่างตามความต้องการของสมาชิก นายบุญปั้น พูดยาวว่า “มีปัญหาอยู่อย่างหนึ่ง คือ แม่ค้ากับข้าวต่างถิ่นได้มาปลูกกระต๊อบ ไว้เป็นที่ขายอาหารห่างจากร้านค้าคนละซอย จะมีรถยนต์เร่ขายสินค้า มาจอดขายสินค้าร่วมด้วย ที่กระต๊อบแม่ค้าที่ขายอาหารถุง แม่ค้าของเราไปซื้ออาหารก็แหวะซื้อของจากรถที่เร่ขาย มันโกลั๊วดี เราน่าจะสร้างลานขายสินค้าใกล้ ๆ กับร้าน สร้างโครงหลังคา มุงให้เรียบร้อยสร้างที่วางสินค้าให้เสร็จแล้วขอความร่วมมือกับแม่ค้าที่มาขายอาหารให้มาขายที่เราสร้างไว้ให้ ทุกคนเห็นด้วย แล้วชวนกันเริ่มหาไม้เตรียมไว้ก่อน”

วันที่ 1 มีนาคม 2547 จัดเวทีเสวนาชาวบ้าน ได้พูดคุยกันถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการทำวิจัย พบว่า จริง ๆ แล้วชาวบ้านเข้าใจในการมีส่วนร่วม แต่เศรษฐกิจรัดตัว การทำมาหากินฝืดเคือง จึงทำให้ไม่มีเวลา ประกอบกับแต่ก่อนมา ชาวบ้านไม่มีโอกาสพูด ไม่มีโอกาสได้

เสนอ ผู้นำถือทิว จึงเกิดความเคยชินไม่กล้าแสดงออก อีกอย่างหนึ่ง เมื่อก่อน ๆ ทางส่วนราชการมีแต่ให้ คือ ให้ทำอย่างนั้น อย่างนี้ ส่งเสริมนั้น ส่งเสริมนี้ จะได้ผลหรือไม่ได้ผลไม่สนใจ เมื่อทางราชการให้ก็ต้องเอาไว้ก่อน จึงทำให้ชาวบ้านไม่เข้มแข็ง ฟุ้งตัวเองไม่ได้ ไม่โตสักที พอเราได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ชาวบ้านบางคนก็ไม่ยอม จึงเกิดการถ่วง แต่ก็ เป็นปัญหาเล็กน้อย สามารถแก้ไขได้ ส่วนการเสียสละ เพื่อช่วยเหลือจนเจือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นั้น ชาวบ้านมีความเคยชินในวิธีต่างคนต่างทำมานานแล้ว การเปลี่ยนแปลงให้มาใช้วิธีระบบกลุ่ม จะต้องใช้เวลานานและค่อยเป็นค่อยไป ส่วนการช่วยเหลือกันในงานใหญ่ ๆ เช่น งานศพ งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น ทีมวิจัยได้วิเคราะห์ดูแล้ว ก่อนข้างจะชัดเจน คือไว้เวรกัน เมื่อมีงานของคนอื่น ตนเองไปแบบไหน ไปเป็นแขก ไปรอกินข้าว ไปชวนพูด ชวนคุย หรือพอไปให้เจ้าภาพเห็นหน้า พอตนเองมีงาน คินอื่นเขาก็จะมีแบบนั้น จึงเกิดการไม่เข้าใจในระบบพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ปัญหานี้เมื่อได้สนทนาศพุดคุยปรับความเข้าใจกัน โดยระบบงานวิจัย คงจะหมดไป

วันที่ 6 มีนาคม 2547 จัดเวทีเสวนาชาวบ้านขึ้นเพื่อหาคำตอบที่ว่า ร้านค้าชุมชน จะทำให้ ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร นายศรีวรรณ สอนดี ได้เปิดประเด็นเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการ เงินกองทุน หมู่บ้านว่าจะทำอย่างไรแน่ นายประสิทธิ์ อินตานันท์ เสนอว่า “เราเอายอดเงินมา รวมกัน แล้วให้แต่ละกลุ่มจัดทำบัญชี และรักษาบัญชีของใครของมัน เมื่อการพิจารณาเงินให้กู้ ก็ต้อง ให้คณะกรรมการแต่ละกลุ่มพิจารณา เมื่อปล่อยให้กู้จำนวนเท่าไร ก็รายก็นำหลักฐานมารวมไว้ทีเดียว กัน เหมือนว่าแต่ละกลุ่มนั้นเป็นสาขา แต่กลุ่มใหญ่เปรียบเสมือนธนาคาร เรียกว่า ธนาคารหมู่บ้าน กิจกรรมนี้ต้องเริ่มทำในเดือนมีนาคมนี้เป็นต้นไป” ทุกคนเห็นชอบให้ดำเนินการได้

วันที่ 4 เมษายน 2547 จัดเวทีเสวนาชาวบ้านพูดคุยกันเหมือนเดิม โดยเน้นให้ผู้เข้าประชุม ทุกคน มีสิทธิ์พูด มีสิทธิ์ซักถาม มีสิทธิ์เสนอแนะ นายสิงห์ นาละออง ถามว่า “เรื่องที่ชื่อก่อสร้าง ถนนลาดยาง ซอย 2 ไปเชื่อมหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 นั้น ไปถึงไหนแล้ว” นายศรีวรรณ สอนดี ตอบว่า “ได้ไปดูหนังสือที่ อบจ. ส่งไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ปรากฏว่าโครงการหมู่บ้านเราตกไป ผมจึงทำ หนังสือถึง อบต. แล้วขอหนังสือจาก อบต. ไปยื่นที่ อบจ. พร้อมทำโครงการ ทำแผนที่ไปพร้อม อีก ทางหนึ่ง ทำหนังสือโครงการพร้อมแผนที่ไปขอ ส.ส. จินดา วงศ์สวัสดิ์ ช่วยผลักดันให้ด้วย” นาย ประดิษฐ์ งามสม ถามว่าเรื่อง “โครงการชุดเจาะบ่อบาดาล ปรับปรุงระบบประปาขนาดกลางนั้นว่า อย่างไร” นายศรีวรรณ สอนดี ตอบว่า “กรมทรัพยากรน้ำ ให้ทุกชุมชนทำโครงการไปใหม่ เพราะ ส่วนราชการเขาปรับเปลี่ยนความรับผิดชอบกัน โดยให้ทำไปถึงกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ทำไปเรียบร้อยแล้ว” นายปา อินตานันท์ “ถามเรื่องหอ กระดาษขาว หรือเสี่ยงตามสายว่าจะทำอย่างไร” นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้านตอบว่า “ได้พหานายศรีวรรณ กับผู้ช่วยทั้งสองไปพบนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว พร้อมเอกสารหลัก ฐาน ทางท่าน ส.จ. วิเชียร กับนายก อบจ. รับปากว่าจะหาทางช่วยเหลือให้”

วันที่ 24 เมษายน 2547 ทีมวิจัยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการก่อสร้างโครงหลังคามุงสังกะสีขึ้นหนึ่งหลัง เพื่อใช้เป็นลานขายสินค้า เช่น ขายกับข้าว ขายพืชผักอื่น ๆ โดยสร้างขนาดกว้าง x ยาว 8 x 8 เมตร สร้างที่วางสินค้าให้ด้วย โดยไม่ใช้งบประมาณด้านค่าแรงเลย พร้อมทั้งตรวจนับสินค้าตรวจนับ เงินสดในร้าน จัดทำสมุดบัญชีเล่มใหม่ทุกอย่าง เพื่อเอาบัญชีเล่มเก่าที่ทำอยู่นั้นไปตรวจสอบต่อไป

วันที่ 8 พฤษภาคม 2547 ได้จัดเวทีประชุมชาวบ้าน ทีมวิจัยบอกกับชาวบ้านว่า ช่วงเดือนพฤษภาคมนี้ การซื้อสินค้าอาจจะช้าหน่อย ขอโทษด้วย เพราะได้ให้ผู้ขายจัดทำบัญชีใหม่ การลงบัญชี อาจจะชุลกชลัก ในการจดบันทึก เราทำเพื่อความถูกต้องและชัดเจน เป็นการทดลองดูว่า จะเกิดปัญหาอะไรขึ้นหรือไม่ ทีมวิจัยส่วนมากก็เป็นกรรมการร้านค้า ดูแลการบริหารจัดการแทนสมาชิกอยู่แล้ว เราทำเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ขอให้สมาชิกทุกคนเฝ้าดูด้วย ร้านค้าของเราจะอยู่รอดหรือ หรือเจริญก้าวหน้าได้ก็อยู่ที่พวกเรา เราทำเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง

วันที่ 8 มิถุนายน 2547 จัดเวทีชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง ทีมวิจัยแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า การขายสินค้า มีปัญหากับผู้ขาย คือ กรรมการไม่สามารถตรวจรับเงินสดได้เลย ไม่รู้ว่าสาเหตุเป็นเพราะอะไร และได้ตรวจนับสินค้าในร้านปรากฏว่า มีสินค้านอกบัญชีอยู่ด้วย จึงได้ส่งนางสังวาลย์หยุดขายเคลียร์เรื่องเงิน เรื่องสินค้าให้เรียบร้อยก่อน และทีมวิจัยจะจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน ให้เสร็จเพื่อที่จะได้จ่ายเงินปันผลตามหุ้น และจ่ายเงินเฉลี่ยคืนตามสัดส่วนซื้อให้สมาชิก จ่ายโบนัสกรรมการร้านค้า ส่วนที่เหลือเอาไว้เป็นทุนสำรองเพื่อพัฒนาร้าน และมอบหมายให้นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ขายตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน เป็นต้นไป สำหรับเงินทุนเพื่อขยายกิจการร้านค้า ที่ให้คณะกรรมการไปขอยืมเงินกองทุนกระดานเศรษฐกิจ จาก อบต. นั้น สภา อบต. อนุมัติให้ยืม และกรรมการก็ไปรับมาแล้วจำนวน 60,000 บาท โดยเงินจำนวนนี้ได้นำไปจัดซื้อสินค้ามาเพิ่มบ้างแล้ว

วันที่ 9 กรกฎาคม 2547 ได้จัดเวทีชาวบ้านขึ้น นายศรีวรรณ สอนดี แจ้งว่า ในฐานะที่เป็นหัวหน้าทีมวิจัย ตนเองและนายบุญปิ่น มีชื่อ, นายอุ้น กาวิละนันท์, นายประเสริฐ อินดานันท์, นายปา อินดานันท์, นายสวัสดิ์ จับไหว, นายยุทธ มีชื่อ ทีมวิจัยจะไปร่วมเวทีวันที่ 10 ที่ สกว. ลำปาง นายศรีวรรณ สอนดี, นายประเสริฐ อินดานันท์, นายยุทธ มีชื่อ, นายสวัสดิ์ จับไหว, นายบุญปิ่น มีชื่อ จะไปร่วมเวทีสรุปบทเรียนร่วมกับโครงการอื่น ที่หน่วยป่าทราย อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล ห้างฉัตร ในวันที่ 17 - 18 กรกฎาคมนี้ จำนวน 2 วัน

ข้อค้นพบใหม่ที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ทางทีมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ ค้นหาผลที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มดำเนินการว่า เราได้อะไรจากงานวิจัยบ้าง มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีคิดและพฤติกรรมของคนในชุมชนอย่างไร โดยพยายามมองภาพให้ใกล้เคียงกับโจทย์ที่ตั้งไว้มากที่สุด โดยภาพรวมพบว่าชาวบ้านเกิดการตื่นตัว มีความสนใจเข้าร่วมประชุมเสวนา กล้าซัก กล้าถาม กล้าพูดในที่ประชุม เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม การเข้าร่วมพัฒนา แผ้วถาง ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะในชุมชน จะไม่มีคนขาด ผู้ที่มีธุระไม่ได้ เข้าร่วม ก็นำเงินมามอบให้โดยไม่ถือว่าเป็นค่าปรับ ไม่มีการบังคับแต่อย่างใด ทุกคนมาด้วยความเต็มใจ มาด้วยความสมัครใจ และร่วมกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งถ้าเป็นอดีตแล้วจะไม่พบการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะนี้

ผลสรุปที่เห็นเป็นรูปธรรมสามารถสรุปเป็นรายละเอียดได้ดังนี้คือ

1. ชาวบ้านมีความรับผิดชอบต่อชุมชน และเสียสละมากขึ้น ซึ่งสามารถดูได้จากกิจกรรมชุมชนที่ร่วมกันทำ เช่นกรณีของการละทิ้งงานส่วนตัวมาช่วยกันสร้างซุ้มปากทางเข้าหมู่บ้าน 1 หลัง และสร้างอาคารร้านค้าแบบถาวร 1 หลัง ขนาดกว้าง 6 x 9 เมตร จนสำเร็จเรียบร้อย โดยไม่รับค่าแรงงานแม้แต่บาทเดียว ความเสียสละแรงกาย แรงใจของชาวบ้านหลังจากได้พูด ได้คุยกันตามกระบวนการวิจัยแล้ว ชาวบ้านเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบ ที่จะทำความเจริญให้กับชุมชนมากขึ้น เกิดความสามัคคี แน่นแฟ้นขึ้น
2. ได้ใจจากชาวบ้าน คือ ทุกคนมาช่วยงานด้วยใจ ไม่มีการบังคับไม่มีการเรียกร้อง แม้จะใช้เวลานานหลายวัน ก็ไม่ได้ยินใครบ่น และวันที่ทำบุญก็รู้สึกที่ทุกคนรื่นเริง เบิกบาน แจ่มใส สดชื่น พอใจกับความสำเร็จที่ตนเองมีส่วนร่วม
3. ได้แนวร่วมทั้งวิถีคิดและการปฏิบัติ คือ เมื่อมีการนัดประชุมจัดเวทีชาวบ้านมากันพร้อม และคุยกันฉันท์พี่น้อง ตกเตียงกันด้วยเหตุผล หาข้อสรุปกันอย่างฉันทามติ นับว่าชุมชนบ้านคลองน้ำลาดได้แนวร่วมอย่างเข้มแข็งพอสมควร ที่จะช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ต่อไป
4. ความคิดสร้างสรรค์ จากการเปลี่ยนแปลง คือ เมื่อมีงานศพ ผู้มีฝีมือด้านช่างไม้ ได้ช่วยกันสร้างเตียงนั่งให้เจ้าภาพ ทำบุญถวายพระแทนบ้านจำลองหลังเดียว เมื่อทำพิธีถวายพระเสร็จ ก็ขอ (ปูจา) คือ ชื้อจากพระพอบเป็นพิธี แล้วนำมาใช้ประโยชน์ที่บ้านได้แล้ว 9 ตัว หากนำไปวางเรียงกันแล้วได้พื้นที่ให้แม่บ้านใช้ประโยชน์ได้กว้างพอสมควร

ที่เกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะนี้ ถ้าเป็นอดีตหากมีงานศพจะไม่มีใครสนใจช่วยงานมากนัก หลังจากผ่านกระบวนการวิจัยมาได้ระยะหนึ่ง ชาวบ้านและทีมวิจัยเกิดแนวคิด เปลี่ยนแปลงจาก เมื่อก่อนเจ้าภาพจะให้สร้างบ้านจำลองหลังเล็ก ๆ เพื่อถวายเป็นทานตามประเพณีเท่านั้น ไม่ได้ประโยชน์อะไร เดียวนี้ทุกคนมาช่วยกันเอาเศษไม้ที่ไปขอมมาจากป่าไม้ นำมาแปรรูปสร้างเตียงตั้งเพิ่มจากการสร้างบ้านจำลอง โดยเตียงตั้งที่สร้างนั้นจะได้ให้สูง 80 เซนติเมตร กว้าง 1.50 x 2 เมตร สร้างงานศพละตัว จนปัจจุบันได้จำนวน 9 ตัว หากเอามาวางเรียงกันแล้วมีเนื้อที่กว้างพอให้คณะแม่บ้านขึ้นนั่งทำกับข้าวเลี้ยงแขกในงานต่าง ๆ ได้อย่างสบาย และได้ช่วยกันสร้างชั้นสำหรับไว้วาง ถ้วย ไถ โอ ขาม ในงานต่าง ๆ ด้วย

5. ด้านการเพิ่มสมาชิกร้านค้า ในส่วนชาวบ้าน ผู้ที่ถือสิทธิกันมาให้ความสนใจร่วมวงเสวนาด้วย พูดคุย แสดงความคิดเห็นด้วย ลดความเห็นแก่ตัวลงได้มากพอสมควร ดูได้จากผู้มาสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มอีก 3 ราย มีทุนเรือนหุ้นเพิ่มอีก 4,800 บาท

6. การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกชุมชน ในส่วนของทางราชการ (นิคมสร้างตนเองกัวลม) เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชน บ้านคลองน้ำลัด ชาวบ้านได้เกิดแนวคิดในการสร้างกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา ด้านเศรษฐกิจชุมชน จึงมอบเงินมาร่วมสมทบทุนดำเนินการขยายกิจการร้านค้าจำนวน 10,000 บาท และส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยเอาร้านค้าชุมชนเป็นจุดรวมน้ำใจ รวมพลังให้เกิดความสามัคคี ให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน สภา อบต. ได้อนุมัติเงินงบประมาณจำนวน 60,000 บาท มาเพื่อแก้ไขปัญหาไม่มีสถานที่ขายสินค้า โดยให้มาเป็นทุนสร้างอาคารร้านค้า เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2546 และได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ยังได้รับคำชื่นชมจากบ้านใกล้เคียง ให้เป็นต้นแบบและแนวทางในการพัฒนา

คำถามที่ตั้งไว้ถูกคลี่คลายหรือไม่?

จากความไม่ชัดเจนและไม่แน่ใจต่อคำถามที่ต้องการจัดตั้งร้านค้าชุมชนของบ้านคลองน้ำลัด ภายใต้เงื่อนไขของหลักคิด เพื่อการแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค-บริโภคประจำวัน และร่วมเรียนรู้ผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกัน ซึ่งแนวคิดการจัดตั้งร้านค้าถูกตั้งคำถามภายในว่า “ทำไมในหมู่บ้านไม่มีร้านค้าที่เจริญก้าวหน้าถาวรเลย” นั้น โดยมีบทเรียนการทำงานในอดีตสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลว เนื่องจากตั้งขึ้นก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ การนำเนื้อหาที่ได้มาพูดคุย วิเคราะห์ หาสาเหตุ ของปัญหา โดยใช้เวทีร้านค้าเป็นตัวเชื่อมความคิด เพราะเท่าที่ผ่านมาผลพวงจากการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมองภาพของการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นเรื่อง

ของรัฐเป็นผู้ให้บริหารและจัดการชุมชนให้มีความร่วมมือ ทำให้ขาดการคิดร่วมเพื่อนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง จึงส่งผลต่อวิธีการจัดการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เกิดความล้มเหลว และไม่เชื่อมั่นว่าจะทำได้ ดังกรณีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้จึงต้องสร้างสิ่งจูงใจเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้ามาทำงานร่วมกันและเห็นความสำคัญในการที่จะร่วมกันทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และทำให้เห็นเป็นรูปธรรมจากความเป็นจริงของชุมชนเอง ภายใต้อาสาวิจัย ว่า “ทำอย่างไรจะให้ชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กลไกของร้านค้าเป็นตัวเชื่อมประสานความคิด”

การดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่ผ่านมา นับได้ว่าเป็นวิธีการค้นหาคำตอบโดยใช้กิจกรรมชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ และสามารถตอบคำถาม หรือข้อสงสัยได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากได้ทำไปเรียนรู้ไปทำให้ชุมชนยังมีปัญหาหรือมีคำถามที่จะต้องหาคำตอบอีก คือ การยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยมีข้อสงสัยอยู่ว่า “ทำไมคนในชุมชนบ้านคลองน้ำลาด ทำงานหาเลี้ยงชีพกันตั้งแต่ตี 3 ตี 4 กลับเข้าบ้าน ก็ทุ่ม 2 ทุ่ม จนไม่มีเวลาที่จะให้ความอบอุ่นกับลูก ๆ แล้วฐานะความเป็นอยู่ทำไมไม่ดีขึ้น ทำไมไม่มีเงินฝากกัน แล้วจะมีวิธีการอย่างไรที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นได้”

ส่วนที่ 5

ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรคในการทำงานวิจัยที่ผ่านมา

ตามที่บ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้ดำเนินการวิจัยชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมา พบปัญหา/อุปสรรคเฉพาะช่วงเดือนแรกเท่านั้น ดังนี้

1. ชาวบ้านไม่รู้และไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยชาวบ้านนี้ว่า สกว.ให้เงินมาเพื่อเป็นทุนดำเนินการ หรือให้เงินมาเพื่อซื้อสิ่งของ หรือให้เงินมาเพื่อก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง เหมือนอย่างที่ผ่านมาเคยให้มาแต่ก่อน ๆ หรือนึกว่าการทำวิจัยไม่เกิดผลอะไร ไม่มีประโยชน์อะไร แต่พอชาวบ้านเข้าใจดี ปัญหาก็หมดไป

2. ชาวบ้านบางคนถือคติไม่เข้าร่วมเวทีเสวนา และยุแหย่ชาวบ้านให้ไขว่ไขว่ ไม่มั่นใจในการที่จะร่วมกิจกรรม เกิดการเข้าใจผิดชาวบ้านบางคนนึกว่าเป็นช่องทางทำมาหากินของคนบางกลุ่มเท่านั้น ตอนแรกจึงไม่ค่อยได้รับการร่วมมือจากชาวบ้านเท่าที่ควร

3. ช่วงเวลาว่างของทีมวิจัย หรือช่วงเวลาว่างของชาวบ้านไม่ตรงกัน บางคนก็ว่างช่วงเช้า บางคนก็ว่างช่วงบ่าย บางคนก็ว่างช่วงเย็น บางคนไม่ว่างตลอดเลยทั้งวัน มีหน้าซ้ำบางคนกลับเข้าบ้านดึกอีกด้วย จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเวลาที่จะนัดเวทีเสวนากันเป็นกลุ่มใหญ่คือ ให้คนทั้งหมู่บ้านมารวมรับรู้เรื่องที่พูดคุยกันในเวที พอทุกฝ่ายในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญต่อการจัดเวทีเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลดทิฐิ ลดความเห็นแก่ตัวลง

4. ในส่วนของร้านค้าชุมชนก็มีปัญหาเรื่องเงินทุนมีจำนวนน้อย ซื้อสินค้ามาขายได้จำนวนน้อย จึงเกิดปัญหาตามมาคือ การบริการไม่ครบตามความต้องการของลูกค้า พอทีมวิจัยและชาวบ้านได้เรียนรู้เทคนิคในการบริหารจัดการ ปัญหาเรื่องร้านค้าชุมชนก็หมดไป

5. ทีมวิจัยบางคนและชาวบ้านไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออกในที่ประชุม ไม่กล้าซัก ไม่กล้าถามตามข้อข้องใจในที่ประชุม ไม่ยอมเสนอแนะถึงข้อดี ข้อเสียต่อที่ประชุม ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของ

6. ชาวบ้าน ขาดแนวคิดที่หลากหลาย ทำให้ไม่มีแนวใหม่ ๆ มาเสริม ให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ด้านอาชีพของชาวบ้าน ทำกันหามรุ่งหามค่ำ จนไม่มีเวลาพักผ่อน แต่ฐานะความเป็นอยู่ก็ไม่ได้ขึ้น ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

สำหรับข้อกังขาที่ว่า เกรงว่าตั้งร้านค้าชุมชนขึ้นมาแล้วจะเจ๊ง ก็คงหมดไปเพราะร้านค้าชุมชนที่ตั้งขึ้นมานั้น มีแต่แนวทางที่คล่องตัวและดีขึ้นเรื่อยๆชาวบ้านเริ่มเข้าใจในการทำธุรกิจแบบสหกรณ์ ซึ่งเป็นธุรกิจของชาวบ้านทุกคน

ข้อเสนอแนะต่อการทำงานต่อ

แนวคิดในการทำวิจัยต่อยอด

ตามที่ชาวบ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้ผ่านงานวิจัยเรื่อง “การตั้งร้านค้าเพื่อชุมชนเข้มแข็ง” เสร็จสิ้นโครงการไปแล้วทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ได้เข้าใจกระบวนการวิจัย โดยเกิดความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าทำ และมีจิตสำนึก มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนส่วนรวม มีความเสียสละ สามัคคี เอื้ออาทรต่อกันและกัน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากที่เคยตัวใครตัวมันหรือเห็นแก่ตัว เกิดแนวคิดที่จะช่วยเหลือเจือจุนกัน ก็นับว่าทำให้ชุมชนเข้มแข็งในระดับหนึ่ง

ในส่วนของการร้านค้าชุมชนที่ชาวบ้านใช้เป็นกิจกรรมเพื่อเชื่อมประสาน หล่อหลอมให้คนในชุมชนลด ละทิ้งได้ แล้วหันหน้าเข้ามาพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

แต่ชุมชนบ้านคลองน้ำลาด ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เท่าที่ควร เนื่องจากคนในชุมชนยังมีหนี้สินผูกพันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ดิ้นไม่หลุด ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือลดจำนวนหนี้ลงได้ จึงอยากจะหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่อง หนี้สินในชุมชน โดยกระบวนการวิจัย หยุดนี้ สร้างพลัง แก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ต่อไป โดยการเสนอโครงการ “พัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการความรู้ที่เอื้อต่อการจัดการชุมชนเข้มแข็ง” โดยกำหนดประเด็นปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วนคือ **ชุมชนขาดความเข้มแข็ง ชาวบ้าน ต่างตัวใครตัวมัน ไม่ร่วมกันแก้ไขทำให้ชาวบ้านมีฐานะค่อนข้างยากจน มีหนี้สินทับถมผูกพันกันมาจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านต้องทำมาหากินตั้งแต่เช้าจรดค่ำมือ แต่ไม่มีเงินเก็บ ประกอบกับในชุมชนไม่มีวัด ไม่มีโรงเรียน ไม่มีกลุ่ม ไม่มีจุดศูนย์รวม ไม่มีตลาดกลาง ไม่มีร้านค้า ไม่มีแม่แต่ร้านค้าปัจเจกบุคคล ชาวบ้านไม่สามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมกลุ่มถาวรได้เลย แม้แต่การจัดการประชุมเมื่อผู้ใหญ่บ้านจัดประชุม ก็ไม่มีใครเสนอ ไม่มีใครซักไม่มีใครถาม ปล่อยให้ผู้ใหญ่บ้านพูดอยู่คนเดียว ชาวบ้านก็รู้ปัญหาเป็นอย่างดี แต่ไม่มีใครกล้า ไม่มีใครแก้ไข จึงมีข้อสงสัยว่า “จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร”**

นายศรีวรรณ สอนดี พร้อมทีมจำนวนหนึ่ง จึงได้เสนอโครงการ จัดตั้งร้านค้าชุมชนขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักและให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยมีคำถามว่า “ทำอย่างไรจะให้ชุมชน

เข้มแข็ง” โดยใช้กลไกร้านค้าชุมชนเป็นตัวเชื่อมประสานให้ชาวบ้านเกิดความคิดเกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อวัตถุประสงค์ คือ ตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชนในด้านการอุปโภค บริโภค ประจำวัน และเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนผ่านกิจกรรมร้านค้าสู่การหลอมชุมชนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการทำงานร่วมกันระบบกลุ่มการใช้เวทีร้านค้าชุมชนเป็นตัวเชื่อม ความคิด เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ชาวบ้านได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นปัญหา ทำให้เห็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาจากความจริงของชุมชน และชาวบ้านได้เรียนรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยที่ผ่านมา

1. สมาชิกผู้ถือหุ้นร้านค้าชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็น และการบริหารจัดการในการจัดตั้งร้านค้าชุมชน รวมถึงชาวบ้านเกิดความตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน
2. ได้ผู้ที่มีความตั้งใจเสียสละ และใฝ่ฝันพัฒนาชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินการร้านค้าชุมชน
3. ได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการบริหารจัดการร้านค้า และความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งร้านค้า และการใช้บริการร้านค้า นำมาเป็นแนวทางในการขยายกิจการร้านค้า
4. คณะกรรมการร้านค้าได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา แล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล
5. ได้ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้า/ กำลังซื้อของสมาชิกผู้ถือหุ้น และของผู้ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก
6. สมาชิกร้านค้าชุมชนได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ผ่านมา ได้แนวทางมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและได้เรียนรู้เทคนิควิธีการต่าง ๆ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
7. ประชาชนในชุมชนมีโอกา มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนทุกขั้นตอน
8. ประชาชนเกิดแนวคิด ได้เทคนิคและหาแนวทางในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของชุมชนในระยะต่อไป
9. ชาวบ้านกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ และกล้าร่วมตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนของตนเองมากขึ้น

แต่ชุมชนบ้านคลองน้ำลัดยังไม่เข้มแข็งพอที่จะพึ่งตนเองได้ เพราะมีหนี้สินผูกพันกันเรื่อยมา ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือลดหนี้ลงได้ ถึงแม้ว่าประชาชนชาวบ้านต้องออกไปทำงานอาชีพด้านการเกษตร ตั้งแต่เข้าฤดูจรดคำมีด ความห่างเหินระหว่างพ่อแม่กับลูก จะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา เพราะลูก ๆ ไม่มีเวลาที่จะได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่เท่าที่ควร ทางชุมชน จึงยังมีข้อสงสัยอยู่ว่า

จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร จะช่วยกันหยุดหนี้ สร้างพลังชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งได้หรือไม่ จึงขอเสนอโครงการเข้ามาที่ ศูนย์ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง เพื่อขอรับทุนสนับสนุนต่อยอดโครงการ โดยยึดเอาประสบการณ์วิจัยที่ผ่านมา ใช้เป็นกระบวนการหยุดหนี้ สร้างพลังแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ที่เอื้อต่อการจัดการชุมชนเข้มแข็ง บ้านคลองน้ำลัด หมู่ที่ 5 ต.นิคมพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะของผู้ประสานงานวิจัย

โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนบ้านคลองน้ำลัดมีพัฒนาการค่อนข้างยาวนานกว่าโครงการอื่น โดยเฉพาะผู้นำโครงการคือ หัวหน้าโครงการ เข้ามารวมเวทีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งในฐานะผู้นำชุมชนที่มามีติดต่อกับเงินงบประมาณ เพื่อไปแก้ไขปัญหามูลบ้านโดยจะสร้างโรงงานผลิตน้ำปลา และ ปลากระป๋อง อาจเป็นเพราะว่าผู้นำเคยชินกับการได้งบประมาณจากองค์กรอื่น

จะพบว่าเวทีวันที่ 10 ซึ่งเป็นเวทีสำหรับการนำเสนอโครงการและติดตาม ตรวจสอบ ชัดเจนระหว่างกันจนท้ายที่สุด ต่อมาเมื่อหัวหน้าโครงการเองก็ได้กลับไปแสวงหาคนคิดร่วม แสวงหาความเข้าใจว่าด้วยงานวิจัย โดยเฉพาะระเบียบวิธี จึงเกิดเวทีก่อนเกิดโครงการหลายครั้ง ดังนั้นกระบวนการเกิดขึ้นของโจทย์ จึงเริ่มนานกว่าโครงการอื่น ๆ

ชื่อหรือประเด็นของงานวิจัยที่เกิดขึ้นว่า “การจัดตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง” จึงเติมวิญญานความเข้าใจครบถ้วนทั้งคนพัฒนาโจทย์วิจัยจากภายนอก และคนภายนอกเองว่าร้านค้าชุมชนมิได้เป็นปลายทางหรือผลลัพธ์ของโครงการ แต่หากเป็นสื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันจากการวิจัยสิ้นสุดลง

1. จะพบว่าการตั้งโจทย์วิจัย เกิดจากปัญหาของชุมชนจริง ๆ และถกกันกับปัญหา กล่าวคือ ในชุมชนขาดสถาบันทางสังคมของหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน ฯลฯ ร้านค้าจึงเป็นรูปธรรมอันหนึ่งที่ชุมชนขาดและชุมชนบอกว่าจะมีพลังต่อการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมของชุมชนได้มากกว่าสถาบันอื่น ๆ

2. โดยวิธีการทำงานจะพบว่าชุมชนนี้เริ่มจากคนมาติดต่อ (หัวหน้าโครงการ) หัวหน้าโครงการถูกตั้งคำถามทั้งจากภายนอกและภายในเอง กระบวนการซักถาม/ สงสัยเรียนรู้ จึงเกิดขึ้น การตัดสินใจเลือกวิธี เลือกทีม การจัดกิจกรรมจึงเกิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น เวทีภายในเริ่มเปลี่ยนจากบุคคลเดี่ยวของหัวหน้าโครงการสู่การเปิดเวทีที่คนมีส่วนร่วมมากขึ้น จากการให้ความร่วมมือเป็นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

3. โครงการวิจัยบ้านคลองน้ำลัดได้เป็นตัวแทนของคำว่า “โอกาส” และ “การทดลอง” และคำว่า “การมีส่วนร่วม” และเนื้อหาที่ชุมชนนี้ได้จริง ๆ มิใช่รายได้จากร้านค้า แต่เห็นเป็นความเข้มแข็ง

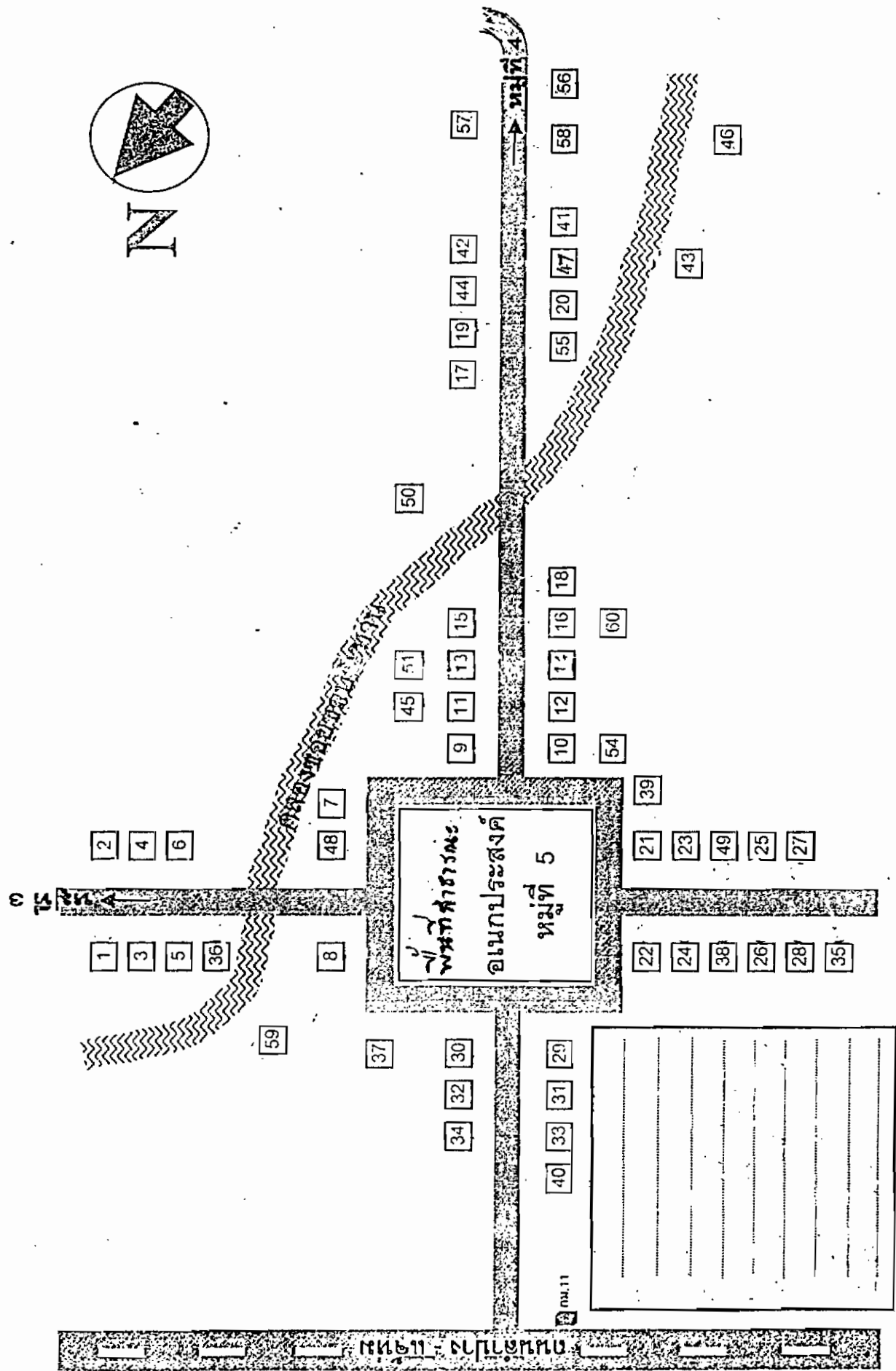
ของชุมชนในการจัดการร้านค้าและการเปลี่ยนแปลง “คน” เปลี่ยนแปลง “กติกา” ของชุมชน เปลี่ยนแปลงเนื้อหาของชุมชน จากผู้ฟังมาเป็นผู้เสนอ จากเนื้อหาร้านค้ามาสู่การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม เนื้อหาของการวิจัยจึงเห็นมากกว่าร้านค้า แต่เห็นชุมชนประตู่เข้าหมู่บ้าน ตลาดกลางของหมู่บ้าน สร้างม้านั่งในงานศพ การตั้งร้านค้าโดยการประสานงบประมาณจาก อบต. “ทีมวิจัยและชุมชน” รู้ว่าเป็นผลจากการได้มีโอกาส “ทำงานร่วมกัน” สืบค้น จาก “เวทีความคิด” และลองลงมือทำจนรู้จักตนเอง

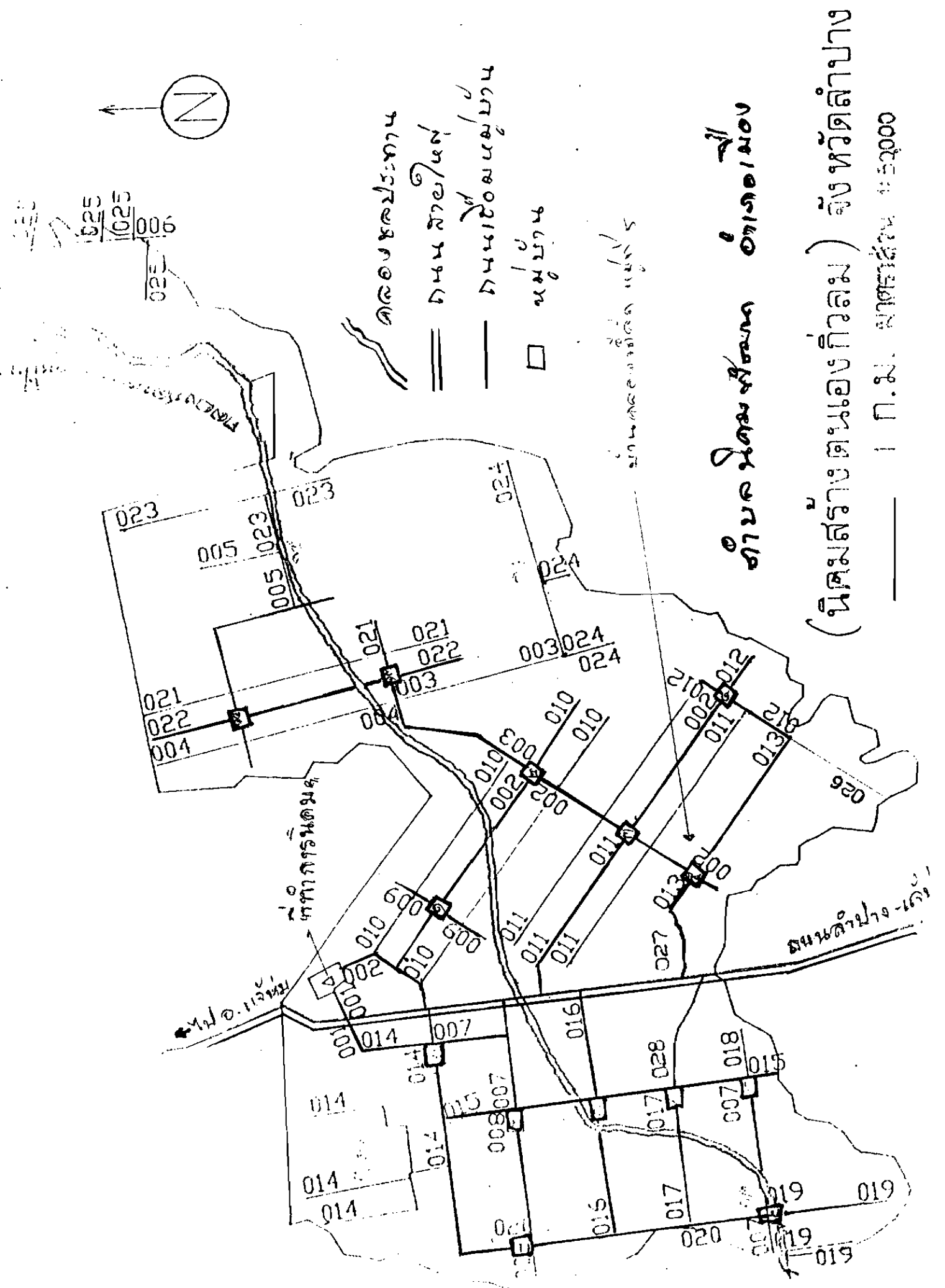
งานวิจัยนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าชุมชนมีความสามารถในการเลือก “ประเด็น” ที่เป็นหัวใจของชุมชนมาเคลื่อนไหวในการแก้ปัญหา เช่นเดียวกับโครงการลดเหล้าในงานศพของบ้านดง ต.นายาง ชุมชนจึงเข้มแข็งขึ้น จากการคิดร่วม ตัดสินใจร่วม และแก้ไขเปลี่ยนแปลง กติกา วิธีการบางอย่างของชุมชน จึงควรหวังว่างานวิจัยจะสามารถต่อยอดยกระดับไปสู่การพัฒนาเนื้อหาของชุมชน ได้ลุ่มลึก และมีพลังแนวทางการค้นหาคำตอบได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

ภาคผนวก

แผนที่ครัวเรือน

บ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5 ต.นิคมพัฒนา อ.เมืองลำปาง

สำนวนจดหมายเหตุ กรมศิลปากร เล่มที่ ๕๐ ๗๐๖ ประเภท ขยายผลของสัตว์
 ๕๕๗/๕ ๓. ปีกมดปลวก ๐.๑๕๖ ค.ล.๕๖ ๒๐ ต. ๔๕

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคา	ชื่อจาก	หมายเหตุ
1	ปีกไก่	2160	4320	จากขามเฒ่า	
2	เนื้อไก่	50 กก	2250	จากขามเฒ่า	
3	ปีกหมู ปีกหมู หมูขี้	300 ชิ้น	1500	หมัก	
4	เนื้อหมู	162 กก	11340	หมัก	
5	เนื้อวัว	54 กก	5940	"	
6	เนื้อไก่	54 กก	5940	"	
7	ปลาตาก ปลาหมึก ฯ	216 กก	9720	"	
8	ผักต่างๆ รวม	816 กก	16200	"	
9	ผักชี - ต้นหอม - ผักคื่นหยา	54 กก	810	"	
10	มะเขือเทศ	54 กก	810	"	
11	พริกแห้ง มะเขือเทศ	108 กก	1080	"	
12	พริกแห้ง	22 กก	1760	"	
13	หน่อไม้	270 กก	1350	"	
14	ผักกาด	162 กก	972	"	
15	ผักขี้เหล็ก	270 กก	4050	"	
16	ขมิ้นเทศ	162 กก	16200	"	
17	ปลาร้า	162 กก	4860	"	
18	กะปิ	54 กก	3240	"	
19	น้ำมะพร้าว	108 ลิตร	2700	จากขามเฒ่า	
20	น้ำผักกาด 35 มก	108 ขวด	1890	"	
21	น้ำมะพร้าว	54 ขวด	1890	"	
22	น้ำปลา	162	810	"	
23	เกลือเม็ด เกลือป่น	2 ถุง	1080	"	
24	ผงชูรส รสดี	162 ถุง	4698	"	
25	ส้ม	162 กิโลกรัม	1944	"	
26	มะขาม	162 กิโลกรัม	3240	"	
27	น้ำตาลทรายขาว	54 กิโลกรัม	3240	"	
28	แป้งมัน	54 กิโลกรัม	3348	"	
29	ผงซักฟอก	54 กิโลกรัม	3240	"	
30	กล้วย	1080 กิโลกรัม	5400	"	
31	กล้วย	22 กก	1056	"	

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา	รวม
32	ปลาทุเรียน	54 กก	540	แม่ค
33	ปลาทุเรียน	540 กก	8100	"
34	น้ำจืดจากราช	54 กก	864	"
35	ปลาทุเรียน ปลาแม่	29 กก	3960	"
36	ปลาหมึกสด แม่	100 กก	5400	"
37	เนื้อไก่ ๗	54 กก	3780	"
38	หมูสด	108 กก	1620	"
39	ปลากระพง	324 กก	3240	"
40	หมูหมัก	1080 กก	3240	"
41	หมูหมัก	5400 กก	2700	"
42	ผักกาดดอง	108 กก	1080	"
43	เนื้อไก่ เนื้อแม่	22 กก	1650	"
44	ไก่ + ไชย	22 กก	1760	"
45	หมูสด	108 กก	1080	"
46	ปลาหมึก	270 กก	5400	ตลาดแม่
47	ปลาหมึก	108 กก	1296	"
48	หมูแม่ แม่แม่	108 กก	3780	"
49	เนื้อไก่	54 กก	1350	ร้านขายของ
50	หมูแม่ แม่แม่	300 กก	600	"
51	ไก่แม่	50 กก	1400	"
52	เนื้อไก่แม่	50 กก	600	ร้านขายของ
53	ไก่แม่ แม่แม่	48 กก	24300	แม่ค
54	ไก่แม่ แม่แม่		1620	ร้านแม่
55	ไก่แม่ 50/คอกแม่		36000	ร้านแม่
56	ไก่แม่ แม่แม่		30000	ร้านแม่
57	ไก่แม่ แม่แม่	2500 กก	25000	แม่ค แม่แม่
		รวม	170356	
		รวม	126883	
		รวม	297239	
			5504	

ข้อบังคับกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด
หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ว่าด้วยการบริหารจัดการร้านค้า

พ.ศ. 2546

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

- ข้อ 1. กลุ่มนี้เรียกว่า "กลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด"
- ข้อ 2. ข้อบังคับนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป
- ข้อ 3. ในข้อบังคับนี้
- 3.1 "กลุ่ม" หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันจัดตั้งร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด
 - 3.2 "สมาชิก" หมายถึง สมาชิกของกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด
 - 3.3 "คณะกรรมการ" หมายถึง คณะกรรมการกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด
- ข้อ 4. การก่อตั้งกลุ่ม กลุ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546
- ข้อ 5. ให้ประธานคณะกรรมการกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด เป็นผู้รักษาการตามข้อบังคับนี้และมีอำนาจวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์

- ข้อ 6. กลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด มีวัตถุประสงค์
- 6.1 เพื่อรวมทุน รวมพลัง สร้างอนาคตที่ดีให้กับสมาชิกกลุ่ม
 - 6.2 เพื่อส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มสมาชิก คัดครองผู้บริโภค
 - 6.3 เพื่อสร้างจิตสำนึก ฝึกกำลัง สร้างโอกาสให้สมาชิกประหยัดค่าใช้จ่าย
 - 6.4 เพื่อให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ในการพัฒนาขีดความสามารถในการรวมกันซื้อ รวมกันขาย สร้างอำนาจในการต่อรอง
 - 6.5 เพื่อให้กลุ่มเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาความรู้ของสมาชิก และแสวงหาทุนในการสนับสนุนกลุ่ม

หมวดที่ 3 สมาชิกกลุ่ม

- ข้อ 7. สมาชิกกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด

/ 7.1 การเข้าเป็นสมาชิก...

- 7.1 การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ ไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก และไม่มีการบังคับ
- 7.2 กลุ่มจะไม่รับสมาชิกใหม่ระหว่างปีการบัญชี โดยจะรับเฉพาะต้นปีการบัญชีเท่านั้น
- 7.3 สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติที่ประชุมอย่างเคร่งครัด
- 7.4 สมาชิกกลุ่มต้องร่วมกิจกรรมกลุ่ม และร่วมประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- 7.5 สมาชิกกลุ่มต้องร่วมลงทุนในกลุ่ม โดยการร่วมหุ้น ๆ ละ สิบบาท ไม่น้อยกว่า สิบหุ้น แต่ไม่เกินรายละเอียด ห้าร้อยหุ้น

หมวดที่ 4 คณะกรรมการ

- ข้อ 8. กลุ่มต้องมีคณะกรรมการดำเนินการหนึ่งคณะ จำนวน 5 – 19 คน ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการอื่น ๆ ตามสมควร
- ข้อ 9. คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งตามวาระหนึ่งปี เมื่อครบวาระหนึ่งปี หากยังไม่มีทางเลือกตั้งให้คณะกรรมการชุดก่อนปฏิบัติงานต่อไปจนกว่าคณะกรรมการชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่ กรรมการที่ได้รับเลือกเข้าใหม่ให้อยู่ในตำแหน่งครบหนึ่งปีเต็ม
- ข้อ 10. คณะกรรมการดำเนินการให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย
- ข้อ 11. ให้ประธานคณะกรรมการเป็นประธานกลุ่ม มีหน้าที่ดูแลกิจกรรมทั่วไปของกลุ่ม เป็นสื่อติดต่อระหว่างกลุ่มสมาชิกกับเครือข่าย และปฏิบัติกิจการอื่น ๆ ตามที่กลุ่มมอบหมาย
- ข้อ 12. ให้คณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้บริหารงานแทนกลุ่ม ดูแลกิจการและกิจกรรมของกลุ่ม ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม
- ข้อ 13. ให้ประธานคณะกรรมการมีอำนาจลงลายมือชื่อแทนกลุ่มในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หมวดที่ 5 การประชุม

- ข้อ 14. ให้ประธานกลุ่มนัดเรียกบรรดาสมาชิกในกลุ่มมาประชุมกันเป็นคราว ๆ ในการประชุมต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า สองในสาม ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดในกลุ่ม จึงจะเป็นองค์ประชุม

/ ข้อ 15. จัดให้มี....

- ข้อ 15. จัดให้มีการประชุมกลุ่มตามคราวที่มีกิจธุระ และจัดให้มีการประชุมกลุ่มอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อพิจารณาวินิจฉัยกิจการและปัญหาทั้งปวงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม
- ข้อ 16. ให้คณะกรรมการดำเนินการบริหารกลุ่ม ประชุมกันตามคราวที่มีกิจธุระ และนอกจากคณะกรรมการประชุมกันตามคราวที่มีกิจธุระแล้ว จะต้องจัดให้มีการประชุมประจำเดือนอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
- ข้อ 17. การวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ ในที่ประชุมและที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ให้ถือคะแนนเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด และต้องบันทึกเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัยไว้ในรายงานการประชุมทุกครั้ง

หมวดที่ 6 เอกสารและการเงิน

- ข้อ 18. กลุ่มต้องจัดให้มีทะเบียนสมาชิก ทะเบียนหุ้น เก็บรักษาไว้ที่ทำการร้านค้าชุมชน พร้อมหลักฐานและเอกสารบัญชีแสดงฐานะการเงินของกลุ่ม
- ข้อ 19. เงินทุนทุกประเภทของกลุ่มต้องฝากไว้ที่สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ กว๊าม จำกัด ในนามกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด โดยมีผู้รับผิดชอบ ฝาก – ถอน เงินจำนวน 3 คน โดยมีผู้ลงนามอย่างน้อย สองในสามคนเป็นผู้มีอำนาจเบิก – ถอนเงิน คือ ประธาน เลขานุการ เภรบุญญิก มอบให้เธรบุญญิกมีอำนาจเก็บเงินสดไว้เพื่อใช้จ่ายไม่เกินวันละห้าพันบาท
- ข้อ 20. การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ให้ประธานฯ มีอำนาจสั่งจ่ายได้ครั้งละไม่เกินห้าพันบาท ถ้าเกินห้าพันบาท แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสั่งจ่าย
- ข้อ 21. ให้คณะกรรมการแต่งตั้งสมาชิกจำนวน 3 คนตรวจสอบการเงินของกลุ่มอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง แล้วเสนอรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการและที่ประชุมใหญ่
- ข้อ 22 ผลกำไรที่ได้จากการขายสินค้าให้นำมาจัดสรรเป็น 5 ส่วน ดังนี้
22.1 จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น	20 %
22.2 จ่ายเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ	30 %
22.3 จ่ายเป็นค่าตอบแทนพนักงานขาย	30 %
22.4 เก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อพัฒนาร้าน	15 %
22.5 จ่ายเป็นโบนัสกรรมการ	5 %

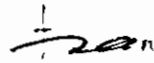
/ หมวดที่ 7...

หมวดที่ 7 บทเฉพาะกาล

- ข้อ 23. หากสมาชิกผู้ใดมีข้อขัดแย้งไม่เข้าใจให้นำมาพูดคุยชี้แจงในที่ประชุม หากพูดนอกที่ประชุมให้สมาชิกถือว่าเป็นเสียงนกเสียงกา ไม่ควรนำมาเป็นประเด็นปัญหา หากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับต้องขอมติจากที่ประชุมใหญ่
- ข้อ 24. ให้ประธานกลุ่มร้านค้าชุมชน เป็นผู้ลงนามในข้อบังคับกลุ่ม
- ข้อ 25. กฎ กติกาใดที่ไม่มีในข้อบังคับนี้ ให้ถือปฏิบัติตามมติที่ประชุมกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ลงชื่อ

(นายประสิทธิ์ อินตานันท์)

ตำแหน่ง ประธานกลุ่มร้านค้าชุมชนบ้านคลองน้ำลาด
หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

វេទនាដំណើរ ១១ ឆ្នាំ ១៩៧៥ ទៅដល់បុគ្គលិក
 ខាងក្រោមដំណើរ ប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយ ៣១ កើតរាជ

តើក្រុមប្រឹក្សាប្រឹក្សាប្រឹក្សា ខ្មែរ... ដំណើរដំណើរ
 រាជការខ្មែរ ខ្មែរក្រហម ខ្មែរក្រហម ខ្មែរក្រហម

ដូច្នេះប៉ុន្មាននាក់ដែលនៅ ក្នុងភូមិប៉ាន់ ត្រូវបានដកចេញ
 ដែលភូមិប៉ាន់ រួមជាមួយនឹងភូមិប៉ាន់ ទាំងអស់ ទៅតាមការណែនាំ

ដំបូងគេទៅលើ ប្រជាជនដែលនៅក្នុងភូមិប៉ាន់
 ដូច្នេះប៉ុន្មាននាក់ដែលនៅ ក្នុងភូមិប៉ាន់ ត្រូវបានដកចេញ
 ក្នុងភូមិប៉ាន់ រួមជាមួយនឹងភូមិប៉ាន់ ទាំងអស់ ទៅតាមការណែនាំ

1. 10/10/10 10/10/10 10/10/10
 10/10/10 10/10/10 10/10/10
 10/10/10 10/10/10 10/10/10

10/10/10 10/10/10 10/10/10
 10/10/10 10/10/10 10/10/10

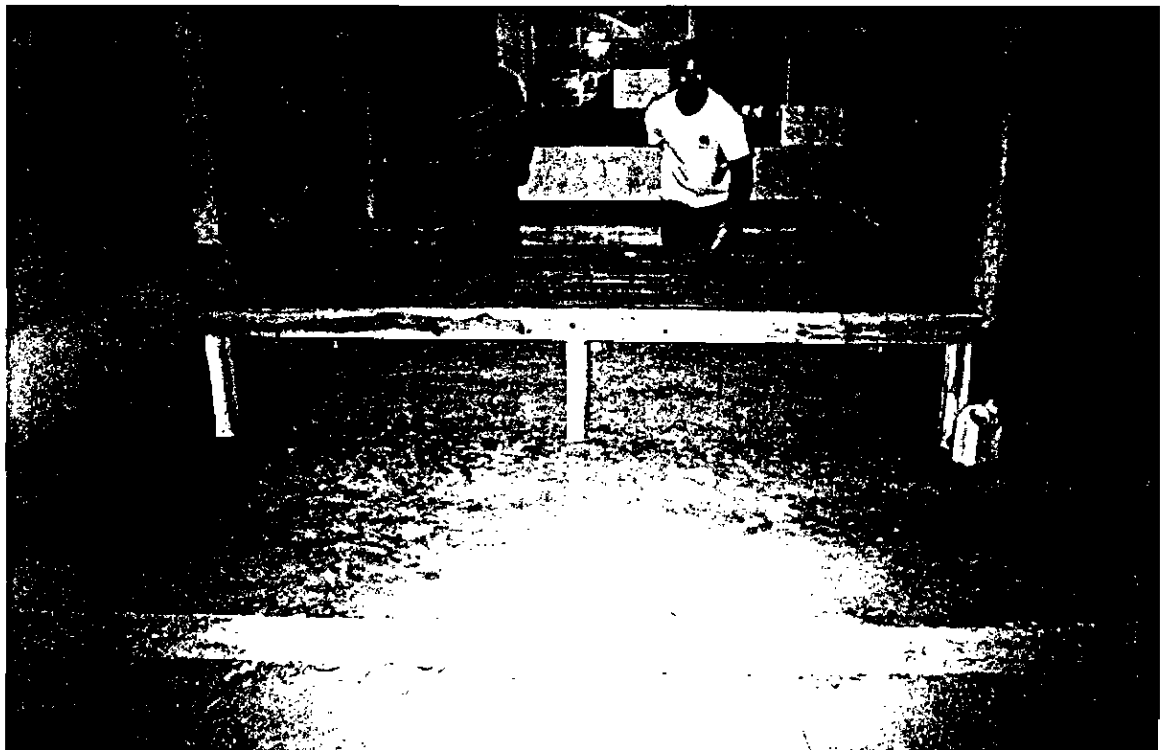
๑๐๑ ใต้ นระดาเลนะ ฟอบ้านแม่บ้านช่องกัน
 พังทก มริเวณนหัตถ์ อารรังค์ ๑๐๑ และใน
 มริเวณนหัตถ์ ๑๐๑ ๑๐๑ ๑๐๑ ๑๐๑ ๑๐๑

๑๐๑ ใต้ นระดาเลนะ ฟอบ้านแม่บ้านช่องกัน
 พังทก มริเวณนหัตถ์ อารรังค์ ๑๐๑ และใน

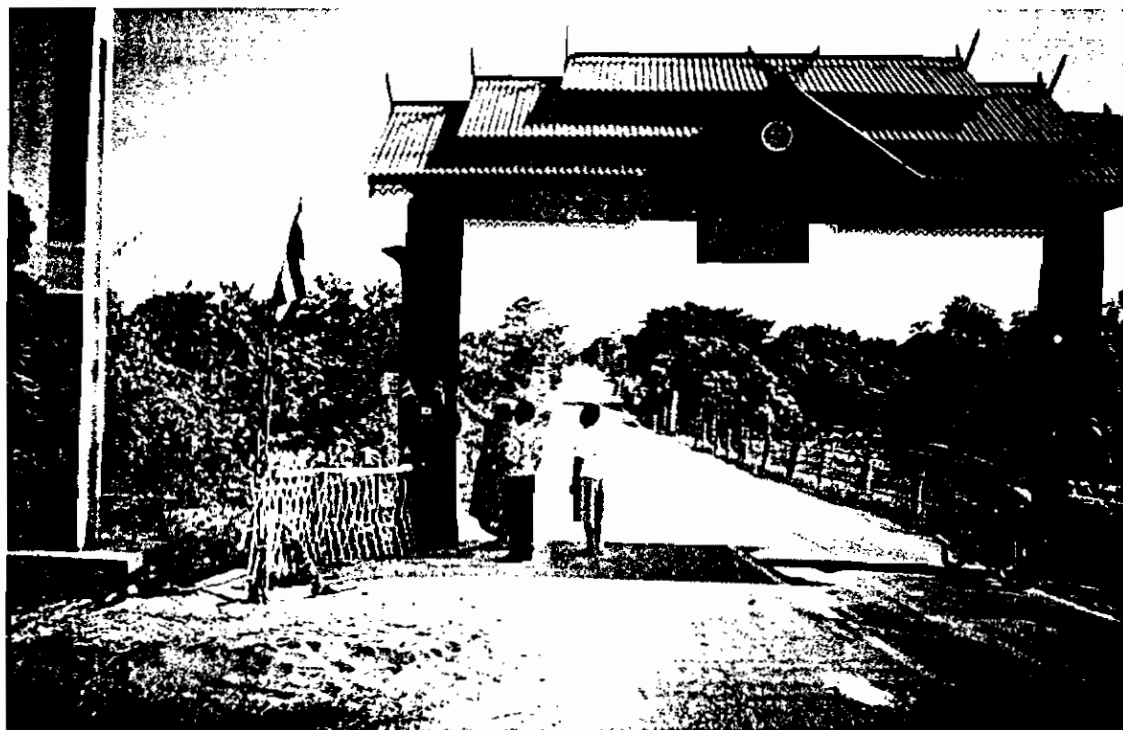
ชาวพื้นเมืองสร้างเรือของชาวยุโรปที่เก็บไว้ในสวนสาธารณะ

เรือ ชาวพื้นเมือง

ผู้เฒ่าบ้าน ผู้ชวดผู้เฒ่า ชวดทาสีเสื้อแดง

พระครูเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสวัดป่ากาทอง
หมู่บ้านคลองน้ำจืด เพื่อเป็นที่พักผ่อน

บันทึกการประชุมชาวบ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5
ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
เกี่ยวกับการตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ณ ศาลาประชาคม หมู่บ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5

เริ่มการประชุมปรึกษาหารือเวลา 20.00 น.

มีชาวบ้านคลองน้ำลาดหมู่ที่ 5 ต. นิคมพัฒนา เข้าร่วมการประชุมจำนวน 48 คน
(48 ครอบครัว) ตามลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้เป็นประธานในที่ประชุม ได้กล่าวเปิด
ประชุมและดำเนินการประชุมดังนี้

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ แจ้งว่า ทางทีมงานวิจัยของหมู่บ้าน นำโดยนายศรวิรรณ สอนดี
และทีมอีก 18 คน ได้มาเสนอโครงการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน
ไปขอรับการสนับสนุนทุนวิจัย จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาค โดยผ่านศูนย์ประสาน
งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ไปเมื่อเดือนเมษายน 2546 ตามที่เคยแจ้งและหารือกันมาแล้ว
หลายครั้งนั้น บัดนี้ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาคได้อนุมัติเงินกองทุนสนับสนุนมา
แล้ว ขอให้ทุกคนในชุมชนบ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5 จงช่วยกันคิด ช่วยกัน ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น เสนอแนะต่อกันและกัน เพื่อที่จะได้ร่วมกันค้นหาปัญหาของชุมชนหมู่บ้านที่
แท้จริงว่า มันคืออะไร เราจะมีทางแก้ไขปัญหากันอย่างไร ปัญหาของชุมชนหมู่บ้าน มิใช่จะทำให้
ให้ผู้ใหญ่บ้านแก้ไขคนเดียว มิใช่จะให้สมาชิก อบต. แก้ไข ปัญหาของหมู่บ้านฝ่ายเดียว มัน
เป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนหมู่บ้าน ที่จะต้องร่วมกันแก้ไข การที่เราตั้งร้านค้าชุมชนขึ้นมา มัน
มีปัญหาอะไรตามมาอีก เราช่วยกันดูแล ช่วยกันคิด และร่วมกันสนับสนุน เพราะมันเป็นร้านค้า
ของพวกเราทุกคน

ประธานฯ ได้เชิญนายศรวิรรณ สอนดี หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวชี้แจงต่อที่ประชุม

นายศรวิรรณ สอนดี กล่าวชี้แจงต่อที่ประชุมว่า วัตถุประสงค์ของงานวิจัยท้องถิ่น เน้น
กระบวนการแบบมีส่วนร่วม อย่างเป็นระบบของชาวบ้าน ค้นหาปัญหาแล้วนำมาวิเคราะห์
สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยการกำหนดแผนการดำเนินงาน เป็นช่วง ๆ ให้การแก้ไข
ปัญหาได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

นายบุญปิ่น มีชื่อ แจ้งว่า ทุกวันนี้ทุกคนต้องการซื้อสิ่งของจำเป็น เช่น ของใช้ในครัวเรือน
และอาหาร เครื่องดื่ม เช่น กระทิ๊งแดง การาบาว เอ็ม ผลาม เป็นต้น แต่ร้านค้าของเราไม่มีผู้แซ่
เย็น จึงไม่ค่อยได้ขาย

นายปา อินตานันท์ แจ้งว่า คำว่าร้านค้า มันจะต้องมีสินค้าที่สมาชิกต้องการ แต่ร้านค้า
ของเรานั้นมีทุนน้อย สินค้าจึงไม่ครบ เมื่อสมาชิกต้องการของที่ไม่มี ก็จำเป็นจะต้องไปหาซื้อที่
อื่น นี่ก็ปัญหา

นายบุญปิ่น มีชื่อ แจ้งว่า ของบางอย่างจะแพงเพราะเรามีทุนซื้อจำนวนน้อย ได้ส่วนลดน้อย จะขายถูกกว่าท้องตลาดก็ไม่ได้ นี่ก็เป็นปัญหา เราจะต้องหาทางแก้ไข

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ เสนอแนะว่าขอให้ทำเรื่องเสนอไปขอยืมเงิน อบต. จำนวน 60,000 บาท เป็นระยะเวลา 5 ปี ไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องส่งคืน อบต. ปีละ 20% คือส่งคืนปีละ 12,000 บาท คุณศรีวรรณ ทราบเรื่องนี้ดี

นายยุทธ มีชื่อ เสนอว่า ปัจจุบันนี้ร้านค้ารามอบให้คุณศรีวรรณ เป็นคนขาย ก็น่าสนใจ เพราะภารกิจท่านเยอะ ไหนจะไปประชุม ไหนจะไปสัมมนา เข้ารับการอบรม หรือไปติดต่องาน กับส่วนราชการ ท่านไม่ค่อยมีเวลา จึงทำให้ ปิด-เปิด ร้าน ไม่ได้ตามความต้องการของสมาชิก

หลายคนกล่าวว่า ขอให้อาคารร้านค้าสร้างเสร็จ ได้ย้ายไปขายที่อาคารใหม่เสียก่อนค่อยพิจารณา หากคนใหม่แทน

นายบุญหลง คัดคิดถถามว่า การประชุมคราวนี้ทำไมไม่มีเจ้าหน้าที่ สกว. มาร่วม เราจะทำกันอย่างไร จะเอาข้อมูลที่ไหนไปให้ สกว. การประชุมเกี่ยวกับการวิจัยใครจะทำเป็น จะทำอย่างไร

นายศรีวรรณ สอนดี หัวหน้าทีมวิจัย ตอบ ว่างานนี้ชาวบ้านเป็นคนทำวิจัย คือพวกเราเอง ไม่ใช่เจ้าหน้าที่มาทำ การเก็บข้อมูล ก็ทีมวิจัยนี้แหละ จะเป็นฝ่ายเก็บข้อมูล ผมในฐานะหัวหน้าทีมวิจัย จะทำให้ดีที่สุด เกิดประโยชน์กับชาวบ้านให้มากที่สุด สำหรับการรายงานนั้น ไม่ต้องเป็นห่วง ทีมวิจัยจะเป็นฝ่ายรายงาน รายงานทั้งด้านเอกสาร และรายงานด้วยวาจา คือทุกวันที่ 10 ของเดือน ทีมวิจัย 19 คน ต้องเปลี่ยนกันไปรายงานครั้งละ 3 คน และต้องไปทุกเดือน

ฝ่ายสุขภาพสตรีหลายคนถามว่า ในหมู่บ้านของเรามี 56 ครัวเรือน หากมาประชุมไม่ครบ จะทำอย่างไร

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ตอบว่า มาไม่ครบก็ไม่เป็นไร หากมีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงค่าอาหาร คนที่ไม่มาก็ไม่จ่าย จ่ายเฉพาะผู้ที่มาเท่านั้น และขอช่วยแจ้ง ให้มาให้ครบทุกครัวเรือน เพราะเรา จะร่วมกันค้นหาปัญหา ที่แท้จริง ของหมู่บ้านเรา แล้วเราจะมาร่วมกันวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ

นายอรุณ อวดร่าง ถถามว่า ผู้ที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกร้านค้า หากมาร่วมประชุม มีสิทธิได้รับเบี้ยเลี้ยงค่าอาหารหรือไม่

นายศรีวรรณ สอนดี ตอบว่า มีสิทธิได้รับ เพราะเราเลี้ยงอาหารหรือจ่ายเบี้ยเลี้ยงทุกคนที่มาประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

นายสมโภช พันธุ์เณร กล่าวเสริมว่า การมาประชุมเรามีไว้จะคุยกันเรื่องร้านค้าอย่าง เดียว เราจะพูดคุยกันทุกเรื่อง ทุกด้านที่เป็นปัญหาของชุมชนเรา

นายศรีวรรณ สอนดี แจ้งว่า ในชุมชนหมู่บ้านของเราที่อยู่กันจริง ๆ ก่อนหน้านี้มีจำนวน 55 ครัวเรือน ปัจจุบันเพิ่มอีก 1 ครัวเรือน เป็น 56 ครัวเรือน คือบ้านเลขที่ 61 นายบุญชัย นางสุพิน การเพียร แยกครอบครัวลง

นางสุพิน ถามว่า ครอบครัวเพิ่ม แล้วค่าใช้จ่ายในการวิจัยจะมีปัญหาหรือไม่

นายศรีวรรณ สอนดี หัวหน้าทีมวิจัย ตอบว่า ไม่มีปัญหา เพราะในหมู่บ้านของเรา จำนวนครัวเรือนน้อย ถึงจะมาประชุมทุกครัวเรือนก็คงไม่มีปัญหา

นายสาขเพียบ นาละออง เสนอว่า การประชุมชาวบ้านตอนค่ำ มีปัญหาเนื่องจากบางคน ค้มเกล้าเมามา พูดไม่รู้เรื่อง ทำให้เสียแผนงาน เสียอารมณ์ ทำให้ผู้เข้าประชุมเกิดความรำคาญ จึง ขอให้ที่ประชุมพิจารณา

ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาและอภิปรายกันแล้ว มีมติกำหนดการประชุมชาวบ้านเดือน ค่ำ ๆ ไปให้ประชุมตอนเช้า เวลา 07.00 น. ทุกวันที่ 8 ของเดือน

ส่วนการประชุมคณะกรรมการร้านค้าหรือทีมวิจัยนั้นให้ประชุมวันที่ 5 ของทุกเดือน เวลา 19.30 น. เหมือนเดิม

และที่ประชุมกำหนดมิให้ส่งเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมาประชุมแทนครัวเรือน

นายบุญหลง ศักดิ์ลือ ถามว่า บางครัวมาประชุม 3-4 คน เช่น บ้านผมมา 3 คน จะได้ รับเบี้ยเลี้ยงค่าอาหารทั้ง 3 คนไหม ^{ครอบครัว}

นายศรีวรรณ สอนดี ตอบว่าเรามี ไร่มาประชุมเพื่อเอาเงิน เรามาประชุมเพื่อปรึกษาหารือกัน มาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มาเพื่อศึกษาเรียนรู้ระบบการพัฒนา หรือการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เราจะจ่ายเพียงหนึ่งคนต่อหนึ่งครอบครัว เพื่อเป็นการประหยัด แล้วเราก็ นำไปถ่ายทอดให้คนในครอบครัวทราบด้วยกัน การประชุมครั้งต่อ ๆ ไปจะเปลี่ยนกันมาที่จะ เป็นการดี

นายบุญหลง ศักดิ์ ถามว่า การประชุมจะต้องมีการชักถามผู้บริหารได้มิใช่หรือ

นายศรีวรรณ สอนดี ตอบว่า มีการชักถามได้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถามเพื่อความ กระจ่าง เพื่อให้เข้าใจในประเด็นนั้น ๆ ถามเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และ ะให้หายข้อสงสัย แต่มิใช่ ถามเพื่อหาเรื่อง มิใช่ถามเพื่อก่อการทะเลาะวิวาท มิใช่ถามแล้วไม่ฟังคำตอบ ไม่ฟังคำชี้แจง มันก็ ไม่เกิดประโยชน์อะไร ถามประเด็นเดียว ซ้ำแล้วซ้ำอีก ที่ประชุมก็จะรำคาญ

เมื่อไม่มีเรื่องอื่นใด ประธานในที่ประชุมได้กล่าวปิดการประชุม เลิกประชุมเวลา 22.30 น.

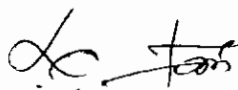
ประสิทธิ์ อินตานันท์ ประธานในที่ประชุม

(นายประสิทธิ์ อินตานันท์)

พิมพ์ ศักดิ์ลือ ผู้บันทึก

(นางสาวพิมพ์ ศักดิ์ลือ)

ส.ท.ท.ท.ท.

(นายศรีวรรณ สอนดี)

นายท.ท.ท.ท.

บันทึกการประชุมทีมวิจัยท้องถิ่น

บ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5 ต.นิคมพัฒนา

วันที่ 25 ตุลาคม 2546 ครั้งที่ 1.

ณ ศาลาประชาคมบ้านคลองน้ำลาด หมู่ที่ 5

เริ่มประชุมเวลา 17.30 น.

มีทีมวิจัยเข้าประชุมตามลายมือชื่อผู้เข้าประชุมในครั้งนี้ จำนวน 17 คน ทีมวิจัยทั้งหมดมี 19 คนครบองค์ประชุม

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธานในที่ประชุมและได้ดำเนินการประชุม ดังนี้

ประธานฯ แจ้งว่า ในเมื่อเราได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการร้านค้าชุมชน และได้รวมตัวกันเป็นทีมวิจัย เราต้องมุ่งมั่น พยายามทำหน้าที่ให้เต็มที่และดีที่สุด เพื่อส่วนรวม ดังที่ อาจารย์ นพพร บอกว่า เหมือนเรามีเกวียนอยู่เล่มหนึ่ง ชาวบ้านทั้งหมดอยู่บนเกวียน แล้วเราทั้ง 19 คน เป็นคนลากเกวียน เราจะต้องพยายามลากเกวียนให้เคลื่อนที่ให้ได้ แต่หากเราลากไม่ไหว เราจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านที่อยู่บนเกวียนลงมาช่วยเราลาก เราต้องช่วยกันคิดหาทางเพื่อขับเคลื่อนให้ได้

นายศรีวรรณ แจ้งว่า การที่เราตั้งร้านค้าชุมชนขึ้นเป็นจตุรรม จุดหล่อหลอมหรือเป็นตัวเชื่อม เพื่อให้ชุมชนเรามีกิจกรรมพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แต่มีข้อว่าร้านค้าเป็นตัวปัญหา ชุมชนเราอาจจะมีปัญหาอย่างอื่นที่เราจะต้องรีบแก้ไข

นายแก้วมูล งามสม เสนอว่า เราเสนอแผนไปศึกษาดูงานชุมชนอื่น ที่เขาเข้มแข็งแล้วสักแห่งสองแห่งไม่คิดหรือ เพื่อเราจะได้อัปเดตหรือแนวทางอะไรบ้าง

นายอุ้น เสริมว่าดีเหมือนกัน ไปดูงานที่อื่นบ้าง หูตาจะได้สว่างขึ้น ได้รู้ได้เห็นว่าเขาทำอย่างไรกัน

นายบุษกร ได้ขอให้หัวหน้าทีมวิจัย ถ่ายสำเนาเอกสารความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยหรือเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง ให้ทีมวิจัยได้ศึกษาด้วย เพื่อที่จะให้งานวิจัยได้ผลตามวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายเร็วขึ้น

นายประเสริฐ เสนอให้จัดประชุมชาวบ้านเดือนละ 2 ครั้ง เพราะเรื่องที่จะต้องพูดคุยกัน มีหลายเรื่อง หลายด้าน หากประชุมครั้งเดียวต่อเดือนนั้น ดูเหมือนจะไม่สะดวกและไม่ค่อยได้ผล

นายประสิทธิ์ เสนอให้เลือกตั้งคณะกรรมการย่อยอีก 2 ชุด จากคณะกรรมการชุดใหญ่ คือ ชุดคณะกรรมการจัดซื้อสินค้าและชุดคณะกรรมการตรวจนับสินค้า ที่ประชุมได้พิจารณาเลือกตั้ง ดังนี้

คณะกรรมการจัดซื้อสินค้า

1. นายอินแก้ว	ประณีต
2. นางสุพิน	การเพียร
3. นายปา	อินตานันท์
4. นายสวาท	ตั้งอยู่
5. นายอุ้น	กาวิละนันท์
6. นายสายเพียบ	นาละออง
7. นางสาวพิมพ์พร	ศักดิ์ลอ
8. นายอินปิ่น	งามสม

คณะกรรมการตรวจนับสินค้า

1. นายประคิษฐ์	งามสม
2. นายสวัสดิ์	จับไหว
3. นายแก้วมูล	งามสม
4. นายชุต	มีชื่อ
5. นายบุญปิ่น	มีชื่อ
6. นายประพันธ์	อวคร่าง
7. นายอรุณ	อวคร่าง
8. นายสิงห์	อินตานันท์
9. นายประเสริฐ	อินตานันท์

คณะกรรมการจัดซื้อสินค้า ให้มีหน้าที่จัดหาสินค้าที่สมาชิกต้องการมาบริการจำหน่ายแก่สมาชิก ส่วนคณะกรรมการตรวจนับสินค้าก็จะต้องตรวจนับสินค้าเป็นระยะ ๆ อาจจะตรวจทุกเดือนหรือ 2 - 3 เดือนตรวจครั้งก็แล้วแต่ตกลงกัน

นายสวัสดิ์ จับไหว ถามว่า ตามที่นายประเสริฐ อินตานันท์ เสนอให้ประชุมชาวบ้าน เดือนละ 2 ครั้งนั้น จะว่าอย่างไร

ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแล้ว มีมติเห็นด้วยตามที่นายประเสริฐเสนอ แล้วมอบหมายให้หัวหน้าทีมทำแผนแจ้งให้ทางศูนย์ประสานงานวิจัยจังหวัดลำปางทราบด้วย

เลิกประชุมเวลา 19.30 น.

ประสิทธิ์ อินตานันท์ ประธานในที่ประชุม
(นายประสิทธิ์ อินตานันท์)
สายเพียบ นาละออง ผู้บันทึก
(นายสายเพียบ นาละออง)

บันทึกการประชุมเสวนาทีมวิจัย
บ้านคลองน้ำตด หมู่ที่ 5 ต. นิคมพัฒนา
วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546
ณ ศาลาเอนกประสงค์กลางหมู่บ้าน

เริ่มประชุมเสวนาเวลา 20.00 น.

มีทีมวิจัยเข้าร่วมเสวนาจำนวน 14 คน ตามรายชื่อผู้เข้าร่วมเสวนาในครั้งนี้ ทีมวิจัยมีทั้งหมด 19 คน ครอบงำประชุม

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เปิดการประชุมเสวนาและแจ้งต่อที่ประชุมว่า ตามที่ชาวบ้านประชุมกันครั้งก่อนหน้านี้ ที่ประชุมได้กำหนดให้จัดประชุมเสวนาทีมวิจัยทุกวันที 5 ของเดือน แต่ในเดือนพฤศจิกายนนี้ ทีมวิจัยหลายคนจะไปทัศนศึกษาต่างจังหวัดร่วมกับตำบล ดันธงชัยและตำบลทุ่งผาสุ ส่วนตำบลนิคมพัฒนา ก็ไปกันทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 6 คน โดยจะไปกันวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 โดยเหตุนี้จึงต้องจัดประชุมก่อน ส่วนการประชุมชาวบ้านนั้น ที่ประชุมกำหนดให้จัดประชุมเดือนละ 2 ครั้ง คือประชุมในวันที่ 8 ของเดือน และปลายเดือนอีกครั้งหนึ่ง

นายศรีวรรณถามที่ประชุมว่า ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัยดีแล้วใช่ไหม ทุกคนตอบว่าเข้าใจดี

นายยุทธ มีชื่อ กล่าวว่า เมื่อทุกคนเข้าใจดีแล้ว เราก็ช่วยกันพิจารณาว่า ในหมู่บ้านของเราเป็นชุมชนที่เข้มแข็งแล้วหรือยัง หากว่ายังไม่เข้มแข็ง มันมีจุดอ่อนตรงไหน

นายสิงห์ อินตานันท์ จุดอ่อนก็อยู่ตรงที่ว่า เมื่อก่อนเราเคยให้ผู้เฒ่าคิดเอง เสนอเองในด้านการพัฒนา ไม่ค่อยมีใครออกความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ รอแต่จะไล่จะเอาอย่างเดียว

นายบุญปิ่น มีชื่อ การประชุมนี้อยากให้ประชุมตอนเช้า เพราะตนเองไปทำงานตอนเย็น ไม่สะดวกในการเข้าร่วม

นายอุ้น กาวิละนันท์ พูดว่า มาช้าหน่อยไม่เป็นไรดีกว่าไม่มา ขอให้มีความสนใจร่วมก็ดีแล้ว

นายสายเพียบ นาสะออง กล่าวว่า เมื่อเข้าประชุมไม่ตรงเวลาหรือมาช้า ก็รู้สึกเกรงใจ และไม่ได้ฟังหรือรู้เรื่องที่ใครพูดกันผ่านๆ มา ทำให้ขาดข้อมูลในการพูดคุย

นายประคิษฐ์ งามสม พูดถึงปัญหาว่า เรื่องน้ำคั้นนั้นเครื่องกรองน้ำ ตนเองพยายามล้างคนเดียวบ่อยครั้งมาก ขอให้ช่วยกันดูแล และช่วยกันล้างด้วย น้ำคั้นจะได้สะอาด

นายประสิทธิ์ ถามว่า ชุมปากทางเข้าหมู่บ้านนั้นสร้างเสร็จแล้ว แต่ร้านค้ายังไม่เสร็จ เราจะทำอีกเมื่อไร

ทุกคนเสนอพร้อมกันว่า หลังจากกลับจากการไปสัมมนาแล้ว จะต้องทำให้เสร็จ และ
ย้ายสินค้าไปขายได้เลย

นายประพันธ์ กล่าวว่า การที่จะประชุมชาวบ้านเดือนละ 2 ครั้งนั้น จะขัดกับแผนปฏิบัติงานหรือไม่

นายศิววรรณ ตอบว่า ดูแล้ว คงไม่ขัด สามารถทำได้

นายสาขเพียบ ย้อนมากล่าวถึงร้านค้าว่าผู้ขาย ไม่สามารถลงรายละเอียดได้ทั้งหมด เช่นว่า
ใครเป็นคนซื้อ บ้านเลขที่เท่าไร แล้วจะต้องลงบัญชี 2 เล่ม ทั้งเล่มใหญ่ เล่มเล็ก คน ๆ เดียวทำ
พร้อมกันหลายอย่างไม่ได้แน่ โดยเฉพาะหากมีคนมาซื้อพร้อมกันหลายคน จึงเห็นควรพิจารณา
เรื่องนี้ด้วย

นายประสิทธิ์ กล่าวว่าให้ผู้ขายลงเฉพาะใครเป็นคนซื้อ บ้านเลขที่เท่าไร ซื้ออะไรบ้าง
จำนวนเท่าไร เป็นเงินเท่าไร ก็พอแล้ว ส่วนรายละเอียดขอให้กรรมการช่วยกันทำต่อไป

นายอินแก้ว พูกว่า การซื้อของมาขายแต่ละครั้ง ผู้ซื้อลงบัญชีแยกไว้ต่างหาก แต่ไม่มีหลักฐานการซื้อ

นายศิววรรณ แจ้งว่า หลักฐานการซื้อ เช่น ใบเสร็จ ใบส่งของนั้นไม่มี ร้านค้าจะเขียน
กระดาษใบเล็ก ๆ ให้ เพราะเราซื้อทีละจำนวนน้อย

นายประสิทธิ์ กล่าวว่า ค่อยไปขอให้เก็บไว้ แม้จะเป็นกระดาษชิ้นเล็กชิ้นน้อยก็ตาม และ
เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ค่อยไปให้กรรมการฝ่ายจัดซื้อไปซื้อจะดีกว่า เพราะคุณศิววรรณ ก็เหนื่อย
หลายอย่างแล้วเห็นใจท่าน

เมื่อไม่มีเรื่องอื่นใด ประธานปิดประชุม

เลิกประชุมเวลา 22.30 น.

บันทึกการประชุมเสวนาชาวบ้าน
คลองน้ำดี หมู่ที่ 5 ต. นิคมพัฒนา
วันที่ 9 พฤศจิกายน 2546
ณ ศาลาเอนกประสงค์กลางหมู่บ้าน

เริ่มประชุมเวลา 06.30 น.

มีชาวบ้านเข้าประชุมตามรายชื่อผู้เข้าประชุมในครั้งนี้จำนวน 52 คน (52 ครวเรือน)
ในหมู่บ้านทั้งหมดมี 56 ครวเรือน ครบองค์ประชุม

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานประชาคมหมู่บ้าน ได้มอบหมายให้
นายศรีวรรณ สอนดี เป็นประธานในที่ประชุม ประธานได้กล่าวเปิดประชุมเสวนา ดังนี้

นายศรีวรรณ - การประชุมครั้งนี้มิใช่เป็นการประชุม แต่เป็นการทำให้ทุกคนมานั่งเสวนา
พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใครคิดว่าในชุมชนหมู่บ้านของเรามีปัญหาอะไร ก็
พูดออกมา ใครมีข้อเสนอแนะอย่างไร ก็พูดออกมา ทุกคนมีสิทธิ์พูด เพื่อที่เราจะมาค้นหาปัญหา
ว่าในชุมชนหมู่บ้านของเรา ยังขาดอะไรอยู่ เราจะหาสิ่งนั้นมาได้อย่างไร

นางจันทร์เพ็ญ ตั้งอยู่ - การตั้งกลุ่มในชุมชนหมู่บ้านของเรา ถ้าจะตั้งแบบกิจกรรมร่วมกัน
นั้น จะทำไม่ได้เลย สาเหตุเป็นเพราะชาวบ้านทุกคนห่วงงานด้านการเกษตรมากเกินไป

นายบุญปิ่น - งานด้านการเกษตรก็ใช้ว่าจะทำให้ได้กำไรสักเท่าไร เพียงแค่เป็นงาน -
ประจำเท่านั้น บางคนเป็นหนี้ด้วยซ้ำ

นายอินแก้ว - ห่วงการเกษตรก็ต้องลงทุน ทั้งปุ๋ยทั้งยา อย่างปุ๋ยของกลุ่มก็มีปัญหา มีผู้ยืมไป
ในบัญชีก็ค้าง ไม่ส่งคืน พอไปถามก็บอกว่าส่งคืนแล้ว ผู้รับคืนไม่ลบชื่อออก แต่มันเป็นบัญชีเก่า
สมัยก่อน กรรมการชุดนั้นต้องรับผิดชอบไป เราต้องมาปรับปรุงใหม่

นายประสิทธิ์ - การกู้เงินของชาวบ้านก็เหมือนกันบางคนกู้กันหลายกองทุน กู้มันไถ่ กู้
นี่ไถ่นั้น ดอกเบี้ยก็ออกเรื่อย ๆ จะไม่ให้มีหนี้สินได้อย่างไร

นายสายเพียบ - การบริหารเงินกองทุน เคยคุยกันว่าจะทำการปรับปรุงแก้ไขใหม่ แต่ชาว
บ้านก็ไม่ยินยอม เรามาช่วยกันคิดใหม่ ทำใหม่ ให้มันเข้าระบบน่าจะดีกว่า เพื่อจะเป็นผลดีกับผู้
เอง

นายบุญปิ่น - เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราชนั้นก็น่าจะนำมาจัดระบบใหม่ นำมาใช้
ประโยชน์จริง ๆ ก็ได้เพราะทางเราคงไม่คิดใจแล้ว

นายประคิษฐ์ - เงินกองทุนทุกกองทุนที่มีไว้ให้ชาวบ้านกู้ มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เรา
นำมาจัดระบบพร้อมกัน แล้วเอายอดเงินมารวมกัน เราจะได้รู้ว่า ในชุมชนเรามียอดเงินเท่าไร คุม
ให้คิดจะมีประโยชน์มาก แต่เดี๋ยวนี้ไม่รู้เลยว่ายอดเงินทั้งหมดมีเท่าไร ต่อไปเราต้องแก้ไข

นายประพันธ์ - การตั้งกลุ่มนั้น เราเอากลุ่มร้านค้าให้เข้มแข็งก่อน แล้วค่อยถักตั้งกลุ่ม
อื่น ๆ ต่อไป แต่เดี๋ยวนี้กลุ่มร้านค้า เรายังไม่เข้มแข็งยังเป็นตัวอย่างไม่ได้

นางสมหวัง – คำว่ากลุ่มกองทุนนั้น ในชุมชนของเรามันมีแล้ว แต่มันไม่มีคณะกรรมการ
ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือมีการประชุมประจำเดือน มีการประชุม
พิจารณาปล่อยเงินกู้ มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ อย่างนี้ไม่มี เห็นมีแต่กรรมการรับคืนเงินกู้ ที่เห็น
ชัดเจนก็มีกองทุนชุมชนเท่านั้น เห็นควรจัดตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม มีการประชุมเป็น
ประจำ อาจจะประชุมประจำเดือน เดือนละครั้งพิจารณาเงินกู้ เป็นต้น

เลิกประชุมเวลา 09.00 น.

บันทึกการประชุมเสวนาชาวบ้านคลองน้ำลาด
หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
วันที่ 22 พฤศจิกายน 2546
ณ ศาลาเอนกประสงค์กลางหมู่บ้าน

เริ่มประชุมเวลา 06.00 น.

มีชาวบ้านเข้าประชุมเสวนาตามลายมือชื่อผู้เข้าประชุมในครั้งนี้จำนวน 50 คน (50ครัวเรือน) ครบองค์ประชุม

นายประสิทธิ์ อินตานันท์ ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานประชาคมหมู่บ้านเป็นประธานในที่ประชุม ได้กล่าวเปิดประชุมดังนี้

ประธานฯ แจ้งว่า การประชุมเสวนาพูดคุยกัน เราต้องการหาแนวทางทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ พอมีแนวทางใดที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ ขอความกรุณาช่วยชี้แนะ บอกกล่าวสนทนาปราศรัยกัน

นายศิววรรณ สอนดี - การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังคำพังเพยที่ว่า พี่รู้สอง น้องรู้หนึ่ง พี่รู้พี่บอก น้องรู้น้องก็กล่าว เพื่อที่เราจะได้ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เป็นระบบ

นายประคิษฐ์ - น้ำดื่มไม่สะอาด เนื่องจากไม่ได้เปลี่ยนทรายกรอง ไม่ได้ล้างเครื่องกรองมานาน โดยเฉพาะถังเก็บน้ำนั้นไม่ค่อยได้ล้างเสียเลย

ที่ประชุมอภิปรายกัน แล้วมีมติ จะทำการล้างถังเก็บน้ำ เปลี่ยนทรายกรอง พร้อมทั้งล้างแทงน้ำด้วย ในวันที่ 5 ธันวาคมมหามงคล

นางศศิธร พันธุ์เสนา - การประกอบอาชีพทางการเกษตร เกษตรกรไม่ค่อยสนใจทำบัญชีฟาร์ม จึงไม่รู้ต้นทุน กำไร ทำกันมาหลายสิบปี จึงคิดจะจัดฝึกอบรมการจัดทำบัญชีฟาร์มให้ชาวบ้านเพื่อให้มีความรู้ด้านการทำบัญชีฟาร์มบ้าง

นายบุญปั้น มีชื่อ - ในชุมชนหมู่บ้านมีงานศพติดต่อกัน จึงมีปัญหา ไม่มีคนไปเอาไม้มาใช้ในการงาน และไม่มีคนมาช่วยงาน จึงอยากให้มีการตั้งเวรไว้สัก 2 ชุด ให้มีหน้าที่มาช่วยงานจำนวนมาก ๆ คนที่มาจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

นายศิววรรณ สอนดี - ขอความคิดเห็นในที่ประชุมและเสนอแนะว่า เรามาแจ้งต่อที่ประชุมว่า เรามีปัญหาอย่างนี้ และขอให้ทุกคนรับทราบ เมื่อเวลามีงานขอให้เสียสละงานส่วนตัวมาช่วยกันทุกครัวเรือน คิดว่า ยังไม่ควรตั้งเวร เพราะเกรงจะทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม แยกแยกกันอีก

ที่ประชุมเห็นด้วยกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่ายังไม่ควรตั้งเวร ขอให้ทุกครัวเรือนมาช่วยกันแก้ปัญหา

นายปา - หากต่อไปมีปัญหาอย่างนี้อีก ก็จำเป็นต้องตั้งเวร และไม่ควรยกเว้นใครเลย

นายสหัส อรุณาทิตย์ - ผมอยู่กับสองคนผิวเมียและมีอายุสูงแล้ว จะจ้างคนมาช่วยงาน แทนได้ไหม

นายอินแก้ว ปราณิด - จ้างมาได้ จะได้มีคนมาก ชำนาญก็ได้หลายอย่าง

ประธานฯ เรามีเงินกลางอยู่ เราเอาเงินกองกลางไปซื้อเครื่องมือช่างไม้ มาไว้เป็นของหมู่บ้านจะดีไหม เพราะทุกครั้งที่ชุมชนมีงาน จะต้องไปยืมของคนอื่น เกรงใจเจ้าของเขา

ที่ประชุมเห็นด้วย ให้เอาเงินจากการบริจาคสมทบทุน กขคจ. ไปซื้อ

นายสิงห์ อินตานันท์ - การมาช่วยงานไม่ใช่มาเยี่ยมชม ขอให้มาช่วยกันจริง ๆ ไม่ใช่มานั่งดูยืนดูเฉย ๆ

อรุณ อวคร่าง - เมื่อเราสร้างชุมชนเสร็จแล้ว เราจะมีการทำบุญฉลองไหม

ประธานฯ หากมีการทำบุญฉลอง ก็จะต้องมีการเรียกรับเงินชาวบ้าน ไม่อยากรบกวนชาวบ้าน แต่หากมีเงินเหลือจากการสร้างชุมชนและเงินที่เหลือจากการสร้างอาคารร้านค้า มารวมกันก็พอ

นายสายเพียบ นายอินแก้ว - เสนอว่าในชุมชนบ้านคลองน้ำลัด มีการแยกครอบครัวใหม่ 2 ครอบครัว จะให้เขามีสิทธิเข้าร่วมในโครงการวิจัยด้วยไหม

นายศรีวรรณ หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวว่า จะไปหาหรือพี่เลี้ยงดูก่อน จะมาแจ้งให้ทราบ

นายยุทธ มีชื่อ วันที่ 5 ธันวาคม ที่เราจะพัฒนานั้น เราแบ่งคนไปสร้างอาคารร้านค้าให้เสร็จด้วย เพราะเหลืออีกนิดเดียวก็จะเสร็จแล้ว

ที่ประชุมเห็นด้วย จะได้จัดงานหลายอย่างดี

นายปา อินตานันท์ - หากอาคารร้านค้าเสร็จแล้วเราก็ย้ายสินค้าไปวันนั้นเลย ไปขายอาคารหลังใหม่ แล้วเราก็ช่วยกันขายโต๊ะ เค้นท์หรือสิ่งของต่าง ๆ ไปไว้ที่เดิม ห้องประชุมจะได้ว่างเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนต่อไป

เลิกประชุมเวลา 09.00 น.